

ВСЕСВЕТ

РІК ВИДАННЯ III.

№ 1—3
23-го січня
1927 року

ВСЕСВІТ

Фундатор В. БЛАКИТНИЙ

Пролетарі всіх країн, єднайтеся!

ХАРКІВ,
вулиця Карла
Лібкнехта № 11

На фотографіях: Вгорі ліворуч: В. І. Ленін за своїм рабочим столом. Праворуч: В. І. Ленін з т. Сталіном. Внизу: В. І. Ленін серед дітей

Минає три роки з „дня смерті керманича всесвітнього пролетаріату—В. І. Леніна. Пролетаріят С.Р.С.Р. уперто працює над будівництвом єдиної в світі Радянської держави і провадить боротьбу за всесвітню революцію разом з пролетаріятом усіх країн. Зростає свідомість робітничих—селянських мас, зростає міць Ленінської Комуністичної Партії. Волховстрой, Штеровка, Шатурка, Дніпрельстан—могутні кроки економічного зросту Радянського Союзу, єдиної пролетарської держави, що провадить свою роботу осяяна світлом ленінізму.

СЛІД ЗАЯЧИЙ

Оповідання Сергія Жигалка

ОВІТРЯ густого схопив спраглими вустами, оглянув стомлено стіви сільради голова, Дикий,—продовживав:

— Коснуся ще вопроса одного, селянин. Коли помірав Ленін, він заповіта заставив нам,—щоби ми разом з робочими змічками добивалися. Ясно? А зараз вибремо свою людину до міста, на конференцію. Кандидата виносьте.

Сів, рукавом свого лоба витерши.

У просторії хаті глухо гомоніли лісі, смерділі тютюном і горілим папером. Дим рудий запинав вікна, за якими приникло стояла мовчазна тепла ніч.

На лутках шматками лежав темний морок.

— Ще ось що!—схопився Дикий.—Лодину вибирайте соціальну, щоби там у всяких революціях розбиралася, не якого небудь гада. Ясно?

Заклопотано, пошепки схилився над секретарем:

— Пиши все, не пропускай. Ну, як, вибрали?—запитливо глянув на людей, що, мов у тумані перешіптувалися між собою. І коли помітив, що по кутках сміялися, де хто просто іронізував в нього,—він, зашарпивши на лиці—скрикнув:

— Геть! Геть звідци!

Каганчик ледве ворушив своїм засмаглим язичком.

Де-хто в людей, серйозно таки намагався протиснутися до дверей і зникнути.

Дикий кричав;

— Геть, геть усі! Сам виберу, геть!

Безперечно, люде шумно мусіли вйти в хати. Дикий стомлено глянув секретареві в очі. Потому, якось пригноблено й скорбно промовив

— Хіба до комуни отак долішеш? Жаль який.

На лутках мовчано й суверо, ніби вичікуючи,—лежав шматками чорний морок.

* * *

А на дворі ніч, дзвінка й зоряна,—мов той бубен у руках веселої циганки.

Такої ночі не виходь на вулицю, не ходи на левади, де стоять мов хата, високі, таємничі тополі. Не слухай пісень дівочих, бо вони нагадають твоє дитинство, коли євгода мати плакала над тобою і її словою були подібні до тих зорь, що чомусь весело м'оргають у небі.

Тепла, пахуча ніч. Вона за селом поклала свої фантастичні смуги, а на небі жартовливо перекинула „Віс“.

Краще погасити в кімнаті світло і глянути у шибки, висмоктати з себе все, що лягло на стомленій душі, потім вгорнувшись рядном ясно зрозуміти: — день завжди переходить у ніч.

Лиш старий, сивоолодий Клім городами вийшов з села, підоїшов

ДОРОГА ІЛЛІЧА

Фот. Лещинського

В колицях Ульянівська—від міста до р. Волги—в „дорозі Ілліча“, де часто ходив Ленін, коли жив в Ульянівську (кол. Сімбірську).

росою срібною до вузенької річки і поклавши на груди собі хреста, поволі почав роздягатися.

Він зовсім не помічав, байдуже йому було до таємничих смуг на небі, не ловив ухом своїм співу наїт селом, що, мов ті брязкальца в руках кловна, колупали древню тишну неба.

Сторожко увійшов у воду Клім, витяг ятері на берег і тримав в холоду почав вдягатися. Коло ніг плескувато й срібно тріпалася риба.

Десь з очерету закричав бугай.

Клім довго дивився на рибу, люб'язно гладив її руками і, викидаючи в воду дрібненьких рибок, шепотів:

— Жизнь ти моя... жизні!

Нарешті пішов до села, гублячи першій слід свій на терпкій, холодній росі.

* * *

Ранком, до його двору підішов чоловік, бережно переступив передаза і, увійшовши в сінці, суворо запитав:

— Дома дід?

— На печі!—байдуже кинула лівчинка, бавлячися кошеням. Справді на печі лежав Клім. Його штани, розір'яті на кочергах, сущилися проти вікна на сонці. Сам він, угледівши Дикого, спершу посунувся до комина, потому похапцем голе тіло свое вгорнув рядном.

— Звініть, обмок дуже.

— Нічого, рибку того?—поліз до нього на піч Дикий.

— Витяг, на пересті, жалко!—говорив Клім, дивуючися, чому саме до нього зайшов голова сільради.

— Так,—замінявся Дикий.—От що, діду, вас громада на конференцію вибрала, до міста. Завтра поїдете...

На цьому мусів замокнути, бо Клім, ухопивши його за руку—скрикнув:

— Мене? Господь з вами! Помирать поїду?

Був, мов дитина згубивши свою матір у тумі. Його борода скуйдоважено спала на високій труди, сині туби тримтіли, намагаючися вимовити більш переконяче слово.

— Нічого!—сказав, витягуючи тютюн, Дикий.—Проти села не годиться йти. У вас тютюн легкий, дам свого.

Курили разом.

Клім хотів щось сказати, але часто кашляв, захлинаючися димом.

Коли вийшов Дикий, він довго ще дивився на свої вогні штани, звісивши голову, потому змушені гукнув:

— Marie!

Мала онука з кошеням стала на поrozі, здивовано помітивши, що дід зашкрабув рублами пучками своїми витирає слізи.

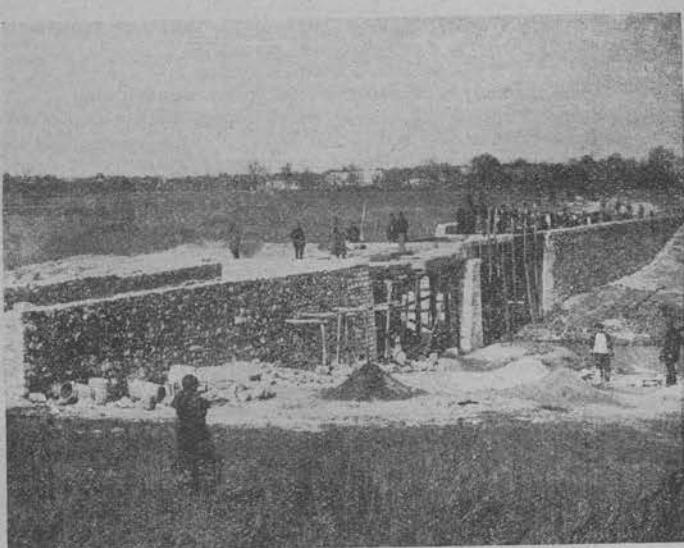
— Подай нову сорочку, Marie, подай же!,—сумно сказав Клім і раптом упав головою на подушку, захлинаючися слізами.

* * *

Весь день, мов неприкаяний, тинявся він своїм го- родом.

СЕЛЯНЕ СЕЛА АРХАНГЕЛЬСЬКОГО ЗБУДУВАЛИ МІСТ

Фот. М. А. Петражицького

Село Архангельське лежить у глухині Херсонщини на річці Інгулець. Через річку колись було збудовано міст, але він розвалився і кожної весни повінь його розмивав. Селяне зібрали грошей, допомогу дав Окрвиконком і почали цього літа будувати новий міст. Сто підвод виїхало на роботу. Двацять підвод поїхало в Кривий Ріг по цеглу. Робота закипіла. П'яtnацять сажень завдовжки збудували селяне зализобетонного моста під керовництвом інженера Залєського. 28 листопада було урочисто відкрито моста, збудованого селянами за допомогою Радянської влади. На наших фотографіях моменти будівлі моста.

Перед вербами високими став, що садив їх ще хлопчиком, обнимав їхній дебелій стовбур; сідав тоді під тінню густою, поираючи тоскно на свою вбогу кату.

Увечері довго сидів на призібі, ніби в останнє слухаючи слов'я; для чогось вирвав кропиву під вікнами, а увійшовши до хати, у голову пощіував свою онуку Марійку.

Ніч не спав, охаючи перевертався з боку на бік.

Ранок, як завжди, приносить тугу гірку, як полинь, або щастя веселе, мов хмаринка бліскуча в глибокому, густому небі.

Ранком у хаті невістка зітхав, ув'язув торбу, насіпі сорочку білу кладе, що про смерть вишила старому.

Марійка плаче, засмучено підперла кулачком лицє своє і недитячою тугою дивиться на діда, що мов заворожений, непорушно сидить на лаві.

— Коли що, на карти кинеш! — радив невістці Клім. — Верби продаси, хліба купиш.

Осунувся на лиці старий, темний і похмурий зробився, як ніч.

А коли до хати увійшов Дикий, він якось злякано скопив руками себе за коліна.

Тоді перехрестився, торбу взяв, ступив на поріг.

— Прощайте!

Іого слово, мов страшна звістка — ударилося об стелю й мертві впало на долівку.

На вулиці стояла підвода. Коняка рушила. Клім оглянувся. На перелазі, неначе „росп'ятіє“, що різко впадає в мозок, стояла його маленька Марійка.

* * *

Як до станції доїхали, як увійшов у вагон, і під ногами брязнуло залізо, — не пам'ятав Клім.

Здавалося, це страшний сон на похмілля.

А коли вже справді люди виходили з вагону, він за ними став і собі поспішати.

Поїзд стояв.

Клім став, де зупиняються трамваї. Він добре пам'ятав що говорив Дикий.

Підійшов до якогось чоловіка в окулярах, запитав чимно, знявши шапку:

— Як на площа, Сельбуд там?

— Другий!

— Шо друге?

— Од'ягись! — сердито кинув чоловічок, сідаючи у трамвай.

Трамваї приходили, дзвонили і знову їхали до міста.

Клім довго вештався по колії, нарешті боязно підійшов до вартового:

— Служба, простіть мені, як до Сельбуда?

ВІД РЕДАКЦІЇ

За два роки свого існування — перший український ілюстрований журнал „Всесвіт“, невпинно розвиваючись, згуртував біля себе значні кадри співробітників і широке коло дружніх передплатників-читачів.

За ці два роки стався перелом у справі українізації державного і громадсько-політичного життя на Україні. Коло українського читача зростає і „Всесвіт“ у своїй попередній формі двохтижневика вже не може задовольняти вимог цього читача.

З огляду на це Редакція перетворює журнал „Всесвіт“ у тижневик.

Зміст і характер журналу залишаються попередні.

Редакція сподівається, що читач підтримає її ініціативу, і „Всесвіт“, подвоївши чи й потроївши свій тираж, відповідним чином підвищить свою культурну роль серед широких верств радянської суспільності України.

Міліціонер здивовано глянув на нього:

— Три вагони пішло, сідай у цей, швидко, земляк.

Похапцем у вагона віз старий і раптом чомусь зробилося сумно й одиноко.

Іхав довго й кущись далеко. Чув дома, — місто велике й поплутане вулицями, мов зачий слід.

Нарешті висадили його серед широкої площи.

Чемно підійшов до чистильщика чобіт.

— Товаришу, я у Сельбуд?

— Перед носом, не повілизило? — огризнувся рудий хлопець, позираючи з присиртством на великі, брудні чоботи Кліма.

— Спасибі! — легко зіткнувшись промовив Клім.

Підійшов до великого будинку, став перед дверима, скинув шапку, протяг руку...

Більше нічого не бачив.

Не пам'ятав, як опинився у світлій, бліскучій залі, як його шумно оточили люди й повели на гору, до маленької кімнатки, де вже валялися на підлозі якісь невідомі селянє.

Мовчки ліг під вікном Клім, торбу під голови поклав і важко й змучено стулив очі.

* * *

Ранком кожному дали по талонові на обід і повели всіх до великої, червоної залі, де сиділи вже якісь люди в чорному.

Клім притулився в куток, на коліна примостишив торбу свою, ніякovo поглядуючи круг себе.

За столом спершу говорили тихо, потому кричали завято й рішуче, нарешті вийшов якийсь робітник і ляснувшись в долоні —крикнув:

— Змічка — остання точка нашого будівництва!

Зая заплескала в долоні. Клім нерозуміюче оглянувся.

А робочий говорив.

Він говорив про будівництво селян, зупинявся на важкій індустрії, а його слухали й записували щось у себе в книжечках.

Промоведець закінчив:

— Змічка — пульс життя!

Зая шумно стрепенулася.

Клім, в нечуваної радості крикнув на вухо сусідов:

— Говорить красно, сучий син!

Сусіда стого глянув на нього, тоді одеунувся, суворо зазначивши:

— Що ляпав?

* * *

Була перерва.

Клім до крамнички зайшов, білого хрестика купив — подарунок онуці, сів на тумбі, скинувшись шапку.

Дивився на вулицю, посміхаючись: — тут багнюки не бував, копи возити легко, не перекинуться.

Пригадалося село свое, залякане й сіре, мов кора старого дуба.

Витяг люльку, ударив нею об чобіт і зараз же підняв голову.

Перед ним стояв високий, босий чоловік.

Похапцем порився Клім у себе в торбі, тоді засоромлено в кешені витяг талона.

— Сама цибуля, вільми оце, на тиждень дали.

Люльку набив, викресав огонь, курив довго й уважно.

Камінь під сонцем гарячий, чадить бензиною й кінським потом.

Клім нарешті склав люльку, піднявся, простягнувши руку свою до торби.

„Україн“ — злякано подумав старий, не знайшовши торби біля себе. Вдруге глянув на тумбу, оглянувся, і вже з пониклою головою пішов до сельбудинка.

Був приголомшений, що так несподівано могла зникнути його торба. За серце брав жаль, на очі наверталися дитячі, теплі слози.

Коли селяне становились у чергу до Ідельні, він і собі пристосився ззаду. У дверях запитали:

— Квіток?

— Я й так, без нього! — широко говорив Клім, переступаючи поріг,

— Назад! — кулацами уперся в труди контролльор.

— ?

— Да-да! Мало вас таких тягається!

Ображений, знівечений Клім одійшов у куток, руку склав за пазуху і, намацавши там білого хрестика, собі на щоку вичавив маленьку росинку з старих, каламутних очей.

* * *

Вечером, у червоній залі греміла вже музика. За столом сиділи люди і, здавалося, когось неєрпляче чекали.

Клім пов'язав хусточкою вохкою лоба — з носа кров пішла — зігнувшись слухав.

Хотілося закурити, але сусіда злобно огризнувся.

— Не смерди!

Схиливши голову, Клім стулив очі. Тоді село рідне стало в очах, маленька Марійка, так само, коли стояла на перелазі.

Вербі хитаються, мадим хлочиком садив, а за далекими лозами Альта корчиться, мов сина ствожка, уплетена в косу молодої дівчини.

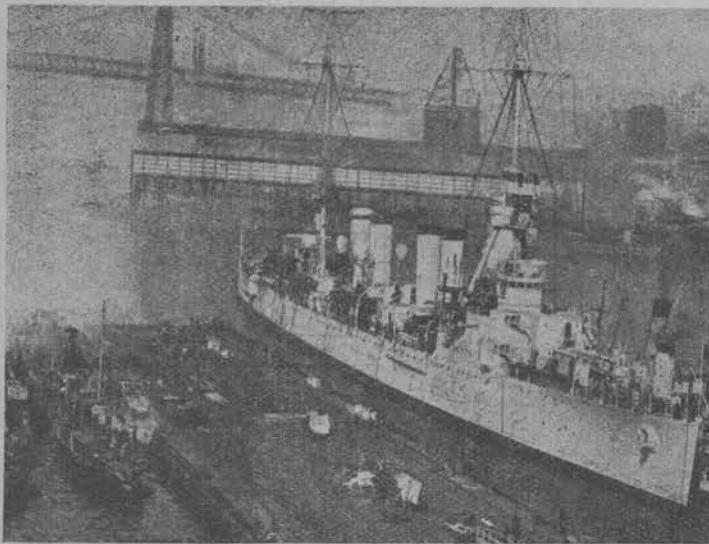
Раптом, од страшного шуму, підняв голову. Зая плескала долоні. За стіл сідав старий, стомлений чоловік.

З боку, біля Кліма, говорили:

— Староста, староста наш приїхав!

Клім глянув на чоловіка за столом і чомусь виросло бажання підійти до нього й широко стиснути руку його.

НОВИНИ МОРСЬКОЇ ТЕХНІКИ

Новий американський швидкий пароплав; ліворуч від нього — так звані „морські гончаки“, що беруть участь у боротьбі з контрабандою.

Судна німецької флоти після маневрів увійшли у Данську гавань набрати вугілля. Попереду — „Шлезвіг“, далі — „Гессен“, „Ганновер“, „Ельза“.

Клим помічав, як спід окулярів „старості“ щасливо світилися великі, карі очі, як вони, неначе по батьківському, ніжно й люб'язно упали на повну людьми зали.

Коли став говори-
ти „староста“, здава-
лося Климові, неначе
чув він розмову то-
поль сумних у остан-
ньому відблиску сонця.
Голос „старости“, ніж-
ний і тремтучий, спов-
нював душу Климові
нечуваною радістю і
коли голова в'їзду за-
кликав взяти слово, він
пішов до столу, підняв
руку і тремтуче про-
мовив:

— Товариші, брати...

Тоді чомусь по-
вернувся, підійшов до
"старости", схопив
його руку й по дитя-
чому, слізно заплакав.

Заля ніби отерпля в чеканню чогось надзвичайного. Тоді, стре- пленувшися, бурно за- плескала в долоні.

Уже пізно вночі,
на вулиці підійшов
Клім до маленької
крамнички запалив
люльку, бадьоро ки-
нувши;

— Напишіть лист мені, пожалуста.

Крамар розгорнув аркуш паперу, уявив ручку.

— Пишіть так, товаришу:

„У село Дальне, громаді усій“.

— Пишіть:

„Люде добрі, кланяюся вам і прошу вас, пришліть мені посилку.

Торбу мою украв якийсь босяк, нехай Ість, на здоров'я
йому.

Ночую в сельбутинкові і холодно там дуже, а блошиці немов огнем списали моя тіло".

— Припишіть іще ось що:

„Перекажіть невістці, що я хрестика купив Маріїці срібного, нехай не задастися Марина Гаврилова,—такий як і в неї, білій, сине роз'ятіє по ньому“.

„Так пришліть же, громадо хліба, й цибулі солодкої, а за змічку не беспокойтеся, діло на мазі, буде вона небезпремінно. Кланяюся вам, громадо, низько й кревно, ваш делегат Клім Бугай“.

Крамар написав адресу, листа поклав на помаку, долоню носитя до Кліма:

— Гончарник.

— Шо? — кен

— Нельзя! — крамар упертый і байдужий до всього.

Клим знівчено стояв, опустивши руки. Нарешті зва пазухи витяг хрестика.

— Візьміть оце, завтра викуплю, він срібний.

Нерішуче, з одчаем на лиці, поклав хрестика на долоню, милувався ним.

— Не згубіть часом, викуплю завтра!

Уяв листа, старанно укинув у поштову скриньку, тоді став на розі й незрозуміло глянув на вулицю, що попутала місто вузлами своїми, мов зячий слід.

БУДИНОК ВУЦВК'У

Фот. I. I. Вейнберга

Слухають гучкомовця під час засідання Сесії

Бердичів у 50-х роках минулого століття. Літографія польського художника Наполеона Орди. Він відомий тим, що видав 172 літографії історичних будівель, замків, кляшторів та інш.—в Галичині, Познані, Київщині, Поділлі, Волині та інших місцях

БЕРДИЧІВСЬКА ІСТАРОВИНА

Нарис Степана Єразула

За ініціативою Бердичівського окружного комісія при Радніаркомі УСРР розглядала справу про оголошення колишнього кляштору „Босих Кармелітів“ державним заповідником, щоб зберегти один з найкращих пам'ятників XVII і XVIII століття.

За додільне буде навести деякі факти що до історії кляштору, міста Бердичова та інш.

Заснування Бердичова відноситься до ХІІІ століття, до моменту найвищої військової економічної могутності Польщі за короля Сигізмунда III.

Почалася роздача земель польським панам та магнатам на Правобережжі України.

Київський воєвода Януш Тишкевич, старий мешканець Бердичівщини, теж одержав велику кількість земель і 1630 року в ознаку свого визволення від татарської неволі збудував російський монастир-фортецю, що подарував його чернецькому орденові „Босих Кармелітів“.

За короткий час кляштор „Босих Кармелітів“ робиться великим фактором в економічному розвиткові Бердичівщини як центром бойового католицизму.

Під захистом міцної фортеці почали будувати саме місто.

Почали сходитися з усіх країн, селяни, крамари, ремісники та інші люди.

Сама будівля католицького храму вражав вас величною розкішшю своєї архітектури, чіткістю своїх ліній.

Ця будівля справедливо являється одним з найкращих зразків так званого готичного бароко.

Після огляду цього дивного пам'ятника XVIII століття, убогство хаотично розкидалих халуп Бердичівських гетто здається ще гіршим, ще жахливішим.

Не раз руйнувався монастир-фортеця.

Богдан Хмельницький по дорозі до Збаражу розігнав ченців і спалив фортецю, теж зробив і Семен Палій, але не зважаючи на це, за допомогою Польщі, монастир відбудовувався знову.

Повстання 1648 року примусило „Босих Кармелітів“ залишити Бердичів і перебувати майже 75 років у Львові.

Тільки 1723 року „Босі Кармеліти“ повертаються знову до Бердичова, відбудовують кляштора й для збільшення пристрій засновують друкарню під назвою „Drukarnia Fortecy Najswietzej Maryi Panny“.

В цій друкарні з середини XVIII століття почали друкувати ріжні книжки, переважно релігійного змісту, і між іншим знаменитого бердичівського календаря.

Історія цього календаря тісно звязана з історією друкарні. Про Бердичівський календар варт сказати кілька слів.

Перш за все цього календаря видавали без перерви з 1765 р. до 1865 р.

По Україні ця книжка мала велике розповсюдження, невеличка книжечка—зшиток на 18-20 аркушів.

Всі письменні люди того часу купували й користувалися цим календарем.

Чим же з'ясовується такий великий успіх Бердичівського календаря? По-перше—свою присутністю, він був на всіх ярмарках, на всіх базарах по-друге, і це головне, що він пропонував стан погоди.

Як він пропонував—не будемо говорити але для сільського господаря було важливо знати, якої погоди чекати при тих чи інших господарчих починках, а Бердичівський календар у таких випадках давав відомості.

Під час столітнього існування календаря друкувалося виключно польською мовою.

Правда, де-що, як свята православних, друкувалося українською мовою але польськими літерами (1780 рік) і тільки з 1829 року так звані „святці“ друкувалися російськими літерами.

Останнього календаря видано 1865 року.

Припинено було видання його з розпорядження ген-губ. Безака за те, що було вміщено святкування 12 жовтня 5 братів, забитих під час постачання 1863 р.

Безумовно таке розповсюдження Бердичівського календаря пояснюється перш всього за відсутністю конкуренції, а також довгочасною звичкою до цього календаря. Не буде помилкою зазначити, що календар очевидно тримався неосвіченістю своїх покупців.

Наприкінці треба зазначити, що Бердичівський календар являє великий інтерес для нашого часу. Власне не сам календар, а ті коротенькі нотатки, які зроблено на окремих аркушах календаря Кілька примірників його зберігається в книгохрібні ІНО.

Тут говориться й про встановлення в мішаник уликів, про купівлю плаща з прибором, що дано в позуку на сіль Осаченкові 5 коп. та інш.

Були такі нотатки:

1788 р. плачевний (себ-то голодний) дорожий безхлібний рік.

1793 р. Жовтня 1. Куплено півфунта чаю, що його й почали вживати. Або така нотатка: 1792. Зінька втікла проти 16 вересня; проти 31 травня Уласа дочка втікла.

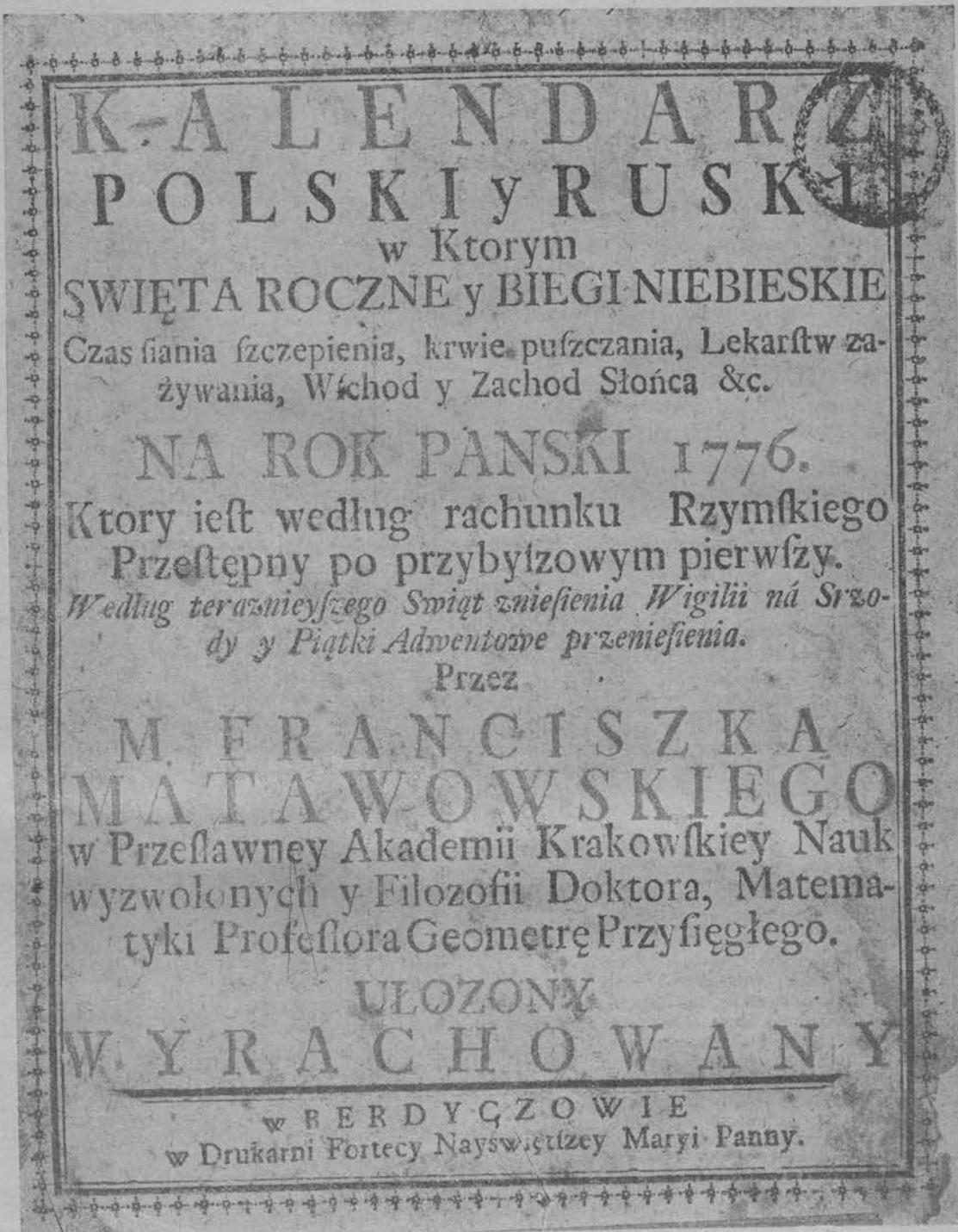
Це від доброго життя кріпачки тікали від свого пана!

Нотатка 1789 р. свідчить про ціни, що тоді були: купив у Пирятині кожуха—3 карб. 10 коп., чоботи—90 коп., штани—60 к. постоли—25 к., дві сорочки—1 карб.

Ціни на хліб були такі: 1790 р. четверик жита—80 коп., житнього борощна—1 карб. 50 коп., проса, гречки, ячменю—80 коп.

Були нотатки її політичного змісту про обрання гетьмана, про ветуп України в підданство Московського царя від утворення світу 7162 (1654 р.) та інш. Була й така нотатка:

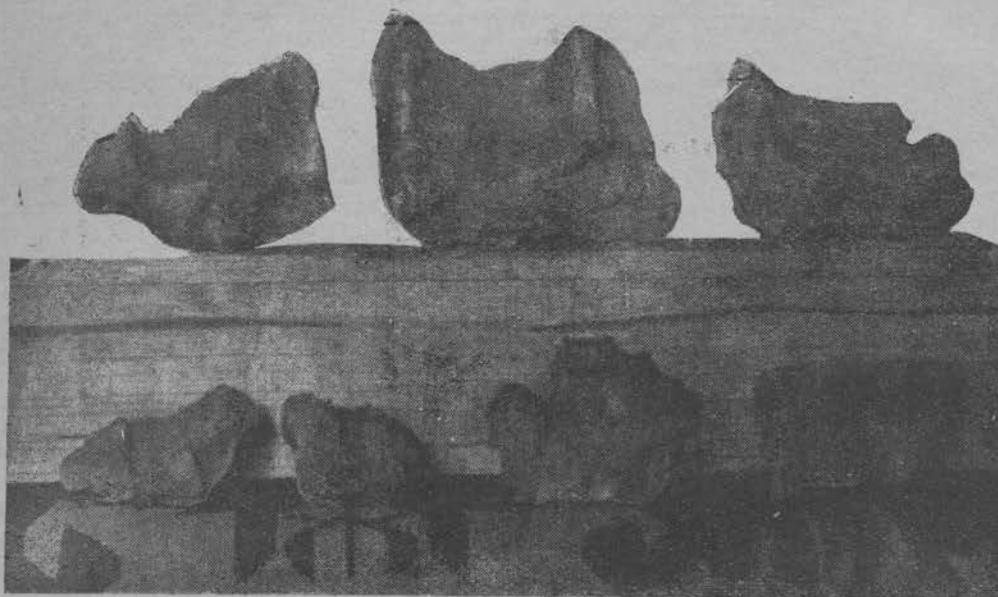
1799 р. Коненкова побив 1 травня.

Вихідний аркуш Бердичівського календаря 1776 року

Ще кілька слів про знаменитий Бердичівський ярмарок.

П'ять разів на рік відбувалися в Бердичеві величезні ярмарки, що притягали до себе крамарів з Москви, Варшави, Прусії, Австрії та інших країн. Приваблювали поміщиків та ріжків промисловців з Польщі, Білорусі та з усієї України. Під час ярмарки населення Бердичева збільшувалось у чотири рази. Ріжного краму, шовку, мануфактури, вовни та галантерії привозили сюди на 7½ мільйонів карб. Це уявляє з себе Бердичівський ярмарок 100 років тому, найкраще малюв в своїх спогадах відомий авантурник козакофіл Садик Паша (Михайло Чайківський): „Бердичів був шляхтеськими гордошами. Шляхтич у Бердичеві ярмаркував. Були кав'яні, театр, де відбувалися цікаві вистави, був цирк. I всходи повнісінько людей“.

Печини знайдені біля труни ватажка на тій самій глибині, що й труна (60 см.). В печинах видно відтиски ріжної грубости дерев. Печини—це пропадена глина, що нею ліпили давні Кам'янчане свої ліпнянки-хати

МУКШАНСЬКА ЗНАХІДКА

Стаття д-ра Волод. Гериновича

У вересні місяці 1926 року залиничні робітники, при розкопці ріні й піску в кар'єрі біля Великої Мукші на Кам'янеччині (в 15 верстах на південь по залиничі від Кам'янця) натрапили на кам'яну труну скринькового типу.

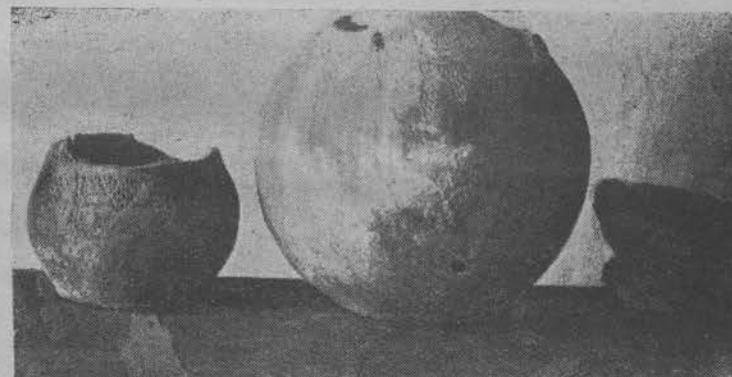
Труна ця скринькової форми (відомої з галицького Поділля) довжиною в 160, ширину в 73, а висотою в 78 см. Прикрита була труна здоровою плитою популярного на Кам'янеччині лупинистого сільорського вапняка (в мові селян „іскряка“). Тягар плити такий, що десь як чоловіків ледви його підняли. Місцеродження сільору глибоко в яру річки Мукші, що недалеко тече від труни. Рівно ж грубі і тяжкі бічні та спідні плити труни. Сила праці, потрібна для побудування такої труни, свідчить, що він належить ватажкові. Хто ж зі звичайних смертних міг собі дозволити в свій час таку роскіш.

В труні знайдено кістки двох осіб звернених один до одного, що константовано по положенню хребта і ребер. Головою звернена труна до присхіднього півдня. В головах похороневих лежали топірці, дві посуди в ногах, а одна по середині труни. Поза труною беспосереднє біля головної сторони знайдено, за сло-

вами деяких робітників, кістки і посуду.

Поблизу від труни знайдено в різних місцях в однаковій глибині від поверхні 60 см. (в такій самій глибині як і наверхня плинта труни) багато дрібних печин (випаленої глини). В грудках печин видно відтиски дерев ріжної грубости. В деяких печинах видно по два і три рівнобіжні відтиски дерев. На деяких залишилися сліди—відтиски деревної кори. Ці дані дають нам можливість відтворення старовинних хат Кам'янеччини. Вони були ліпнянками. На всаджені в землю кілки наліплювано глину, що під впливом вогню, який горів у хаті, перемінювалася в рід цегли („печини“).

Цей тип хат є й досі серед бідняцького населення бідного деревом Поділля. По величині діаметрів дерев можна дізнатись, що серед Велико-Мукшанських печин є два типи хат: маленьких ліп'яночок-хижин і великих (де жив ватажок) збудованих з грубих пнів і так само, як малі, обліпленіх глиною.

Вироби часів неолітичної культури (раннє-трипільського періоду), що їх знайдено в могилі ватажка. Гарно шліфовані крем'яні сокири (ліворуч). Оригінальна посуда з орнаментом, раннє-трипільської культури (вгорі). Загальний вигляд кар'єру, де для потреб залиничі добувають рінъ і пісок

В. Г. КОРОЛЕНКО

До п'ятиріччя з дня смерті

Останні 20 років свого життя Короленко прожив у Полтаві.

В тій же Полтаві 5 років тому опустили в яму його тіло.

Українець з роду (він народився і прожив своє дитинство на Волині) Короленко своїми сили, свій хист митця і публіциста, свій темперамент громадського діяча віддав іншій культурі — руській.

Проте Україна має право пишатися ним.

Є люди і є справи, що переходять вузькі межі національності. До цих людей належить і Короленко.

Він один змежи тих небагатьох письменників, що їх життєпис не можна відокремити від їхніх творів: мистець-публіцист і людина міцно з'єднані тут.

Свою діяльність Короленко завжди і чудово спростовував відомий пушкінський афоризм про те, що „слова поетові — це в діла його“.

Ось чому пам'ять про Короленка повинна зберегти не тільки, як про автора „Сліпого музики“ або „Побутового явища“, а й як про людину, що спромоглася на своєрітний протест проти царизму, зрікнувшись присягати Олександру III просто та сміло знявши свій голос про безглуздія „російського життя“.

Сам Короленко називав себе одного разу „дилетантом революції“.

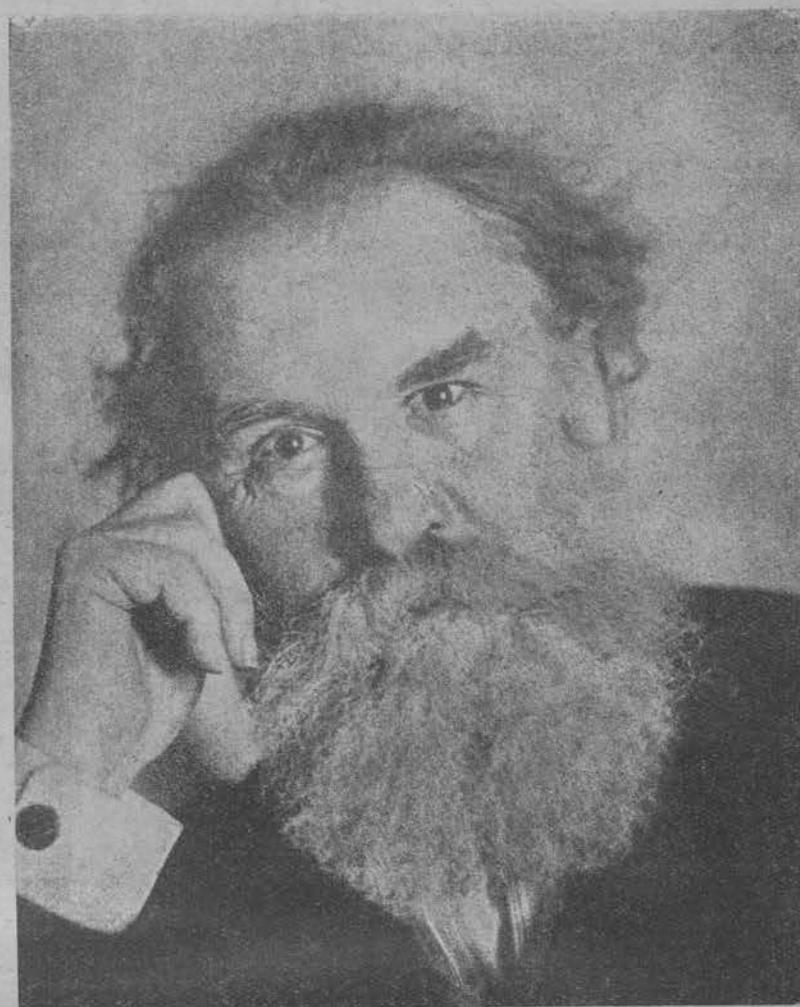
І справді, нема нічого лекшого, як гудити його за помилки його політичних думок і вчинків.

Але при цім треба зуміть уникнути короткозорості, треба взяти на увагу історичну перспективу, щоб не спотворити цього прекрасного людського обличчя.

Короленко-людина, Короленко-гуманіст — ще недавно в загальній свідомості заступали собою, несправедливо відеуваючи на другорядні, місце Короленка-митця.

В цім розуміні Короленка „канонізовано“ ще за його життя.

Гадаємо, що довгі 5 років з дня його смерті трохи змінили стан речей, власне, в тім, що тепер на

Володимир Галактіонович Короленко
1853—1921

його батьківщині, в межах України радянської і вільної, молодь читатиме Короленкові художні твори чи в оригіналі чи в перекладах Сергія Ефремова — однаково.

На цих сторінках молодь знайде не тільки оповідання про сибирський „Мороз“, що при ньому в людини замерзає суміння, і малюнки надвіржських берегів: „Шумітиме ліс“, лагідно закликатиме дзвін „Старого дзвонаря“, тоєкно й протяжно зачуває пісня сліпців на ярмарку в глухому волинському містечку.

Та цього ще мало.

Армія сількорів і робкорів, що повстаса з низин, літературна молодь, що надсилає до редакцій свої незgrabні але ширі спроби пера, маса інтелігенції, що виходить з села знову, вертаючись до нього, — крім того повинні навчитися пам'ятами Короленка-публіциста, Короленка-кореспондента, нарешті — Короленка-людину.

На це заслужила його палка віра в силу друкованого слова, його напослідливість у викриті істини (загалімо хоча б Сорочинську трагедію), напослідок, його готовність кинутися туди „де панує горе й злідні“ і віддати свої сили на справу допомоги („В голодний рік“) за страшних умов царського режиму...

Були ті часи, що Салтиков-Щедрін схарактеризував словами: „Письменник пописує, читач почите“.

Незабаром після цього настали інші часи: виникла незаконна і нездорова цікавість до особистого життя письменника, намагання порпатися в його брудній близні (як страждав від цього хочаб Леонід Андреєв!).

Нам здається, що треба б знайти середню лінію: цікавість до „слов“ письменникового повинно звязати з зацікавленням його „ділом“.

До Володимира Галактіоновича Короленка це стосується насамперед.

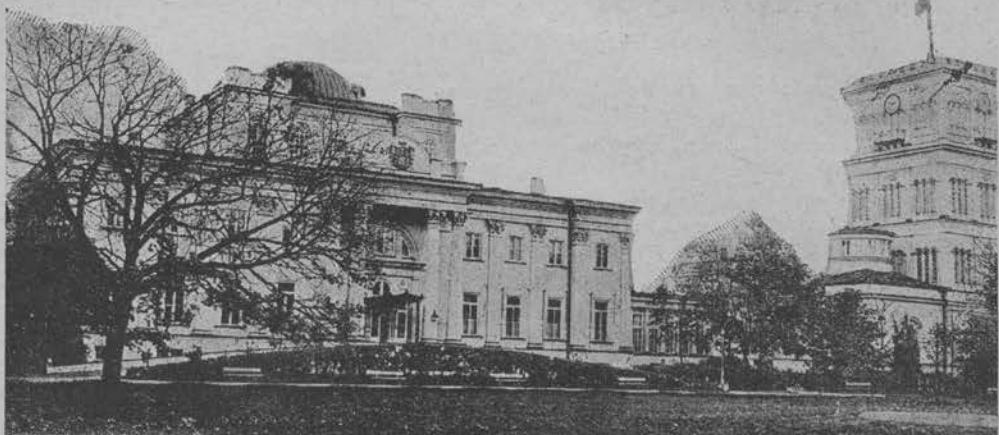
Полтава. Вул. Короленка

ЖИТТЯ ТЕПЛИЧНИХ ЛЮДЕЙ

Нарис М. Крин-цького

На краю Гомеля, цього типового міста дрібних кустарів (на кожній вулиці 5-6 голярень) та залізничників (нове селище „Октябрь“ у залізничному районі) роскинувся мальовничий парк і замок, що належав князеві Паскевичу, тому самому, що йому після задушення угорського повстання (російськими багнетами) 1848 року, імператор Франц-Йосиф, тоді ще хлоп'я, пощілав руки з вдячними сльозами. Місто пережило й німецьку окупацію й білогвардійське повстання капітана Стреноптова.

У високій башні величного замку, що панує над містом, з якої уночі бути години, у трьох поверхах росшатувався музей, що задихається під тягарем своїх експонатів. Тут зібрано й декоративно розміщено все, що вціліло від погрому. 18-го року з цього величного замку звідси виїхала остання княгиня,

Гомельський замок

стара, 75 років, що жила тут у самоті й стерігла тіні минулого серед цих численних заль і віталень, обитих едварбом, оздоблених килимами, величезними свічниками з бронзи, античними постаментами, що їхній білій мармур іноді знадний (пригода Леди з лебедем-Юпітером) вириває то тут, то там, і, врешті, вазами. Ціла повідь ваз, величезних, великих, середнього розміру (малих немає: „ми любили жити велично“).

Взагалі „античний“ стиль по всій лінії й навіть Микола I-й (власний подарунок імператора, поставленний у зеленій кам'яній ниши, що князь украв у Персії) майже зовсім голий у лавровому вінку, троупагора.

Про те, він тут же, під двома скляними ковпаками, фігурує вже в формі двох ясно розмальованіх статуеток у повному салдафонському параді, застебнутій на усі гудзики.

Батальнє, ба-

„Братина“ в стародавньому стилі, Чернігівського полка в пам'ять 200-річного ювілею його існування

Три грації. Скульптура—копія невідомого автора (мармур)

„Провісник миру“—надмогильний гам'ятник Румянцеву-Задунайському,— роботи скульптора Канови

всемогутніх армій, які руйнували чужоземні культури, вороняче гніздо хижих орлів, ласих на все чуже, блискуче, улаштоване з найвищим комфортом хижака, що відпочиває, що виховав для себе піроду жінок приголомшуючої краси.

Тут іхній культ, починаючи від статуй стародавніх майстрів до Канови й кінчаючи олією найтоншої роботи на мініяюрах з слонової кістки. Ось світла шапенка з повним молочним обличчям і важкою шапкою волося.

А поруч—мармурові чоловічі морди: наприклад, погруддя графа Румянцева-Задунайського з вузькими

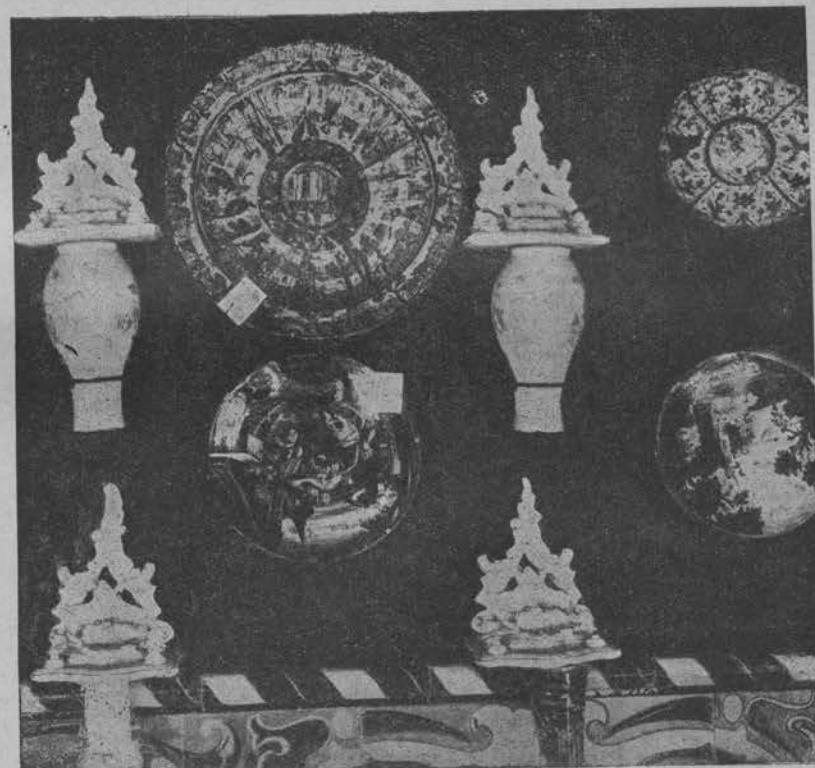
З КАВКАЗУ

Ол. Бедміцький

Задумались ліси. Замріяли долини.
Орлина скеля спить. Навколо—гриви гір...
Я вершником лечу, над кряжем лину, лину,
Втопивши в сиву даль стрілу—свій гострий зір.

Копита стугонять... Нам плещуть водоспади,
Туркоче радо щось стурбованій поток...
А вдалині—сніги, а вдалині—каскади,
Розчинена блакить і в синь орлиний льот...

Кімната порцеляни. Тарілки на стіні—західно-европейські роботи XVI ст.

тальне малювання без краю, по стінах у заможних рямцях, по вазах. Золоті меблі з дивною інкрустацією, зробленою мистецькими кріпацькими руками, стільці з оксамитом і дамські столики для писання, на яких писалися аю бо в ні „цидулі“ й коло яких у мріях прочитувалися віршівани мадригали, —уся ця позолочена тлінь росказує про кипіння казкового життя, що потапало у роскошах, про які не стане мріяти людина майбутнього „стандартного“ віку. Персидські скриньки і скриньки з камеями старо-атенського походження. Столики, в які врізані ставоринні монети — царство археології, призначеної служити доведенному до вищої точності смаку, що виріс на грабунку

свинячими очицями: навіть від мармуру тхнє французьким конем та пирогом. Самозадоволена пика бабія, власника кріпацького гарему... Але „історичному“ мармуріві не дають япасів.

Невже ж треба десь зберігати таку „історію“? Чи не хотілося б її забути, до щенту винищити з своєї пам'яті? Мабуть наступне покоління визнає більш доцільним заклепати цей притулок отруйної тепличної „культури“.

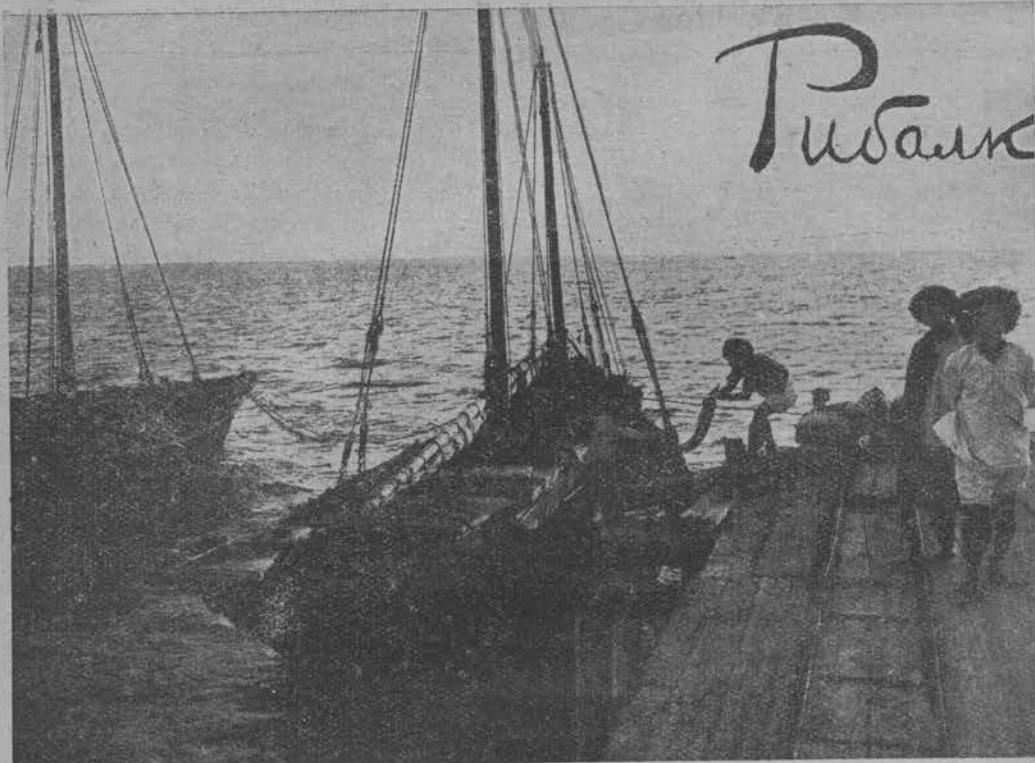
Принаймні, ніяк не відженеш від себе цієї думки, блукаючи серед бузувірської роскоши й позолоти нашого недавнього феодального віку. Того ж дня я побував у задізничному селищі „Октябрь“ у залізничному районі.

П'ятдесят сім домиків, кожний на два помешкання з трьох затишних кімнаток з кухнею й світлим передпокоєм-терасою, вікна виходять у повний квітів садок, позаду зелений город. Тут так само в свій парк-садок з вітами, обтягеними овочами. Усе це—плід робітничого кооперативного будівництва й до того на половину праці самих робітників. У вільний час робота кипіла тут у день і вночі.

З тріском і шумом, низько над новенькими дахами, що відбили у своїх лініях, шпилях та обрізах архітектурну думку нового робітничого будівництва, поносяться один за одним з блакиті сусіднього аеродрому учебні аероплані.

Твої долини й гори, твій дикий ліс, Кавказе,
На мідному коні за день перелечу!
Почувши срібний гул—ти так покірно ляжеш,
Щоб слухати казку гір про твій вже сивий чуб.

А час нову легенду сплете в саду зеленім
І кине знов гулять в аулі по кутках,
Запалить зміст огнем, спахні іменням—Ленін
І буде сяять вік, як сонце на снігах.

Рибалки Каспія

Нарис Б. Турганова.

Смагливий сон Каспійського помор'я. Курний, жаркий, маленький Красноводськ.

Тут—окраїна Середньої Азії. Перепливіть морем (18 годин), — на тім боці нафтовий Баку, — в димах промислів, в асфальтах пішоходів, в метушні, в хапанині, в пронизаючому реві сирен і електричному віялі бульварів.

А на цім боці спокійно. Сиди собі на березі і бовтай ногами в воді.

Одна розвага—купання. Море — яскраво-зелене, таке немов олива. У воді сновишають морські змії. А втім, нервових прохлемо не турбуватися: змії безпечні.

У скелях темні змії, але вже отруйні. Гріються проти сонця. Понад берегом, як уздовж рейок, можна податися геть—геть: море розстилається безкрай і вабить.

Головна ж особливість Красноводська—це оселедцевий дух. Місто наскрізь пропахлося оселедцями, навіть пощілунки тхнуть рибою.

Одно слово, як що прожити у Красноводську з місяць—увесь світ здавагиметься бляшанкою рибних консервів.

Головний лов починається з кінцем грудня і триває до березня—квітня. В цей саме час риба йде нереститися у гірла річкові, до спокійних мілких заводів з солонуватою водою, до порослих комишем затонів.

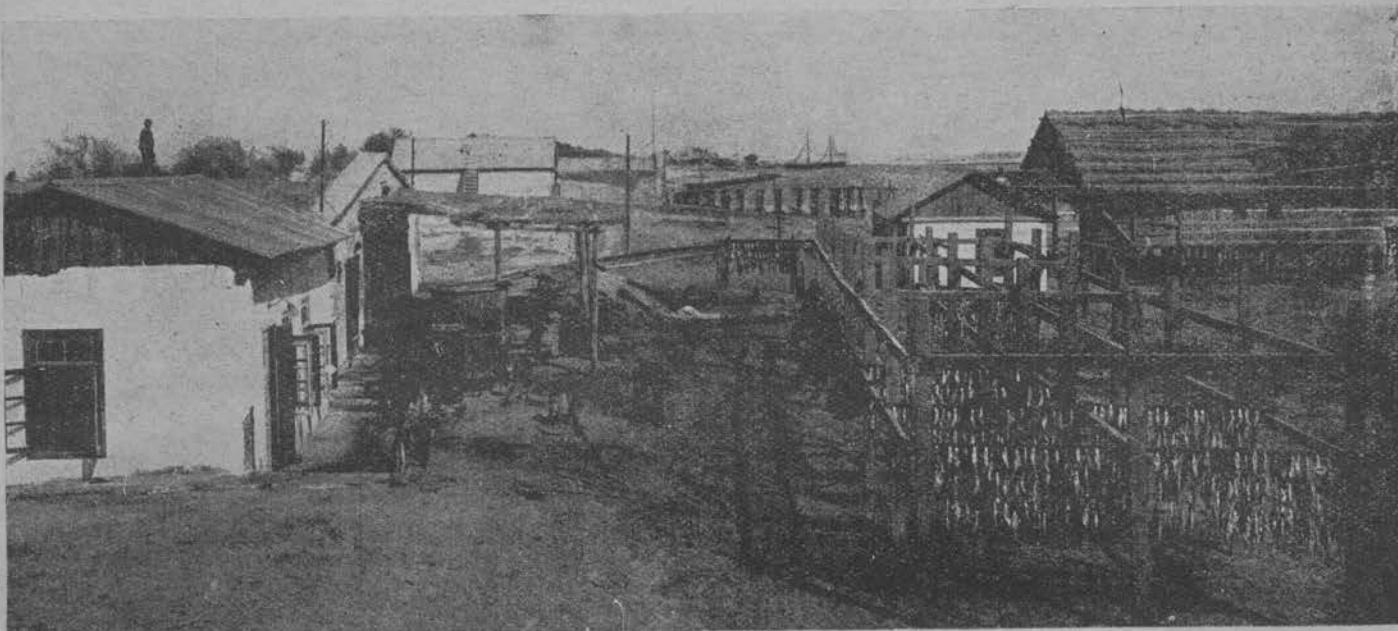
Іде вона цілими табунами так тісно, що човни рибальські нестремно стоять на рибі.

І на цей саме час починається пущина — риболовний сезон.

Промисловці випливають в море ватагами—(артилями) на великих вітрильних "кусових" човнах,

В овалі — відокачка, що постачає воду на промисли. Рибальські промисли в Гасан-Кулі на Каспії.

Рибальське селище Гасан - Кулі

що можуть вдергати на воді півтори-две тисячі пудів ваги. На причепі тягнуть менші човни — „підчалки“ й „куласи“. На них „вибивають“ — становлять снасть.

Залежно від того, чи ставиться мережі на мертвий якор, нерухомо, чи пускається плавцем на „буйках“ і „поплавках“ розріжняють снасть „ставну“ і „плавчу“.

„Ставна“ снасть стоїть у воді упоперек ходу риби, бувають ці снасті з одного полотнища однорядні — і многорядні з полотнищами ріжними завбільшки очками. По верхньому краю полотнища іде товста линва — „підбора“. До верхньої підбори причіплюють поплавки, до нижньої — олив'яні грузила, — щоб сітка стояла сторч.

На оселедці беруть, звичайно, однорядну сітку, „Плавна“ ж вільно йде за водою, доки не набере достатком улову.

Ще розріжняють „ахани“ — на білугу й білорибцю по-під альзом, „оселедцеві“ й „самоловні“ взагалі на червону рибу.

Ці з великими гаками по 50 на мотузі — „перемет“.

Готові до ловитви „порядки“ сітей складаються із кількох сот „кінців“ і тягнуться іноді на кілька верстов.

Іти на ловлю риби це не легке діло. Сивий Каспій — вередливий і неврівноважений. Сьогодні

— спокійно, а завтра налетить свіжий nord-ost, належне велику хвилю. Небо хмурнє, тільки встигай втікати, а то переплутає, порве сіті, позаливає водою, потопить мізерні баркаси.

Але робота промисловців не закінчується самою ловлею риби. Після ловлі починається заготівля риби на довгий час: сушіння, соління, куріння.

Солять рибу тут же на промислах. Попатрану рибу кладуть шарами у величезні дерев'яні шаплики. Кожний шар добре пересипається сіллю. У таких шапликах риба залишається майже два тижні. Потім її перекладають у бочки на вивіз.

Під час вантаження бочок знову пересипають сіллю кожний шар риби — це „головний“ товар.

Перед тим як копити оселедці, їх теж солять. Посолені оселедці підвішується на жертьках у великих закритих коморах. У коморах — мазана долівка. На ній кладуть жар, посыпають на нього сиріх трин, — і риба підкурюється.

Приготована таким чином вобла звуться „карбованкою“ або „курянкою“.

Балики ж (з осетра й білорибци) ловко в'яляться у прохолодних коморах, вистигають.

Ось заготовляється риба про запас. Добре проселена, вона може лежати роки й не псуються. Цікава річ, що величезна частина рибних товарів не йде на експорт, а споживається в самім Союзі.

Це показує, яке значення мають рибні продукти в харчуванні країни.

... Пароплав „Туркмен“ біжить у море.

Відпливають, ростають в ємностім серпанку пристані, опріснитель, карантин. Останнім привітом ген-ген

мріють над обрієм верховини Ку-Ба-Дага.

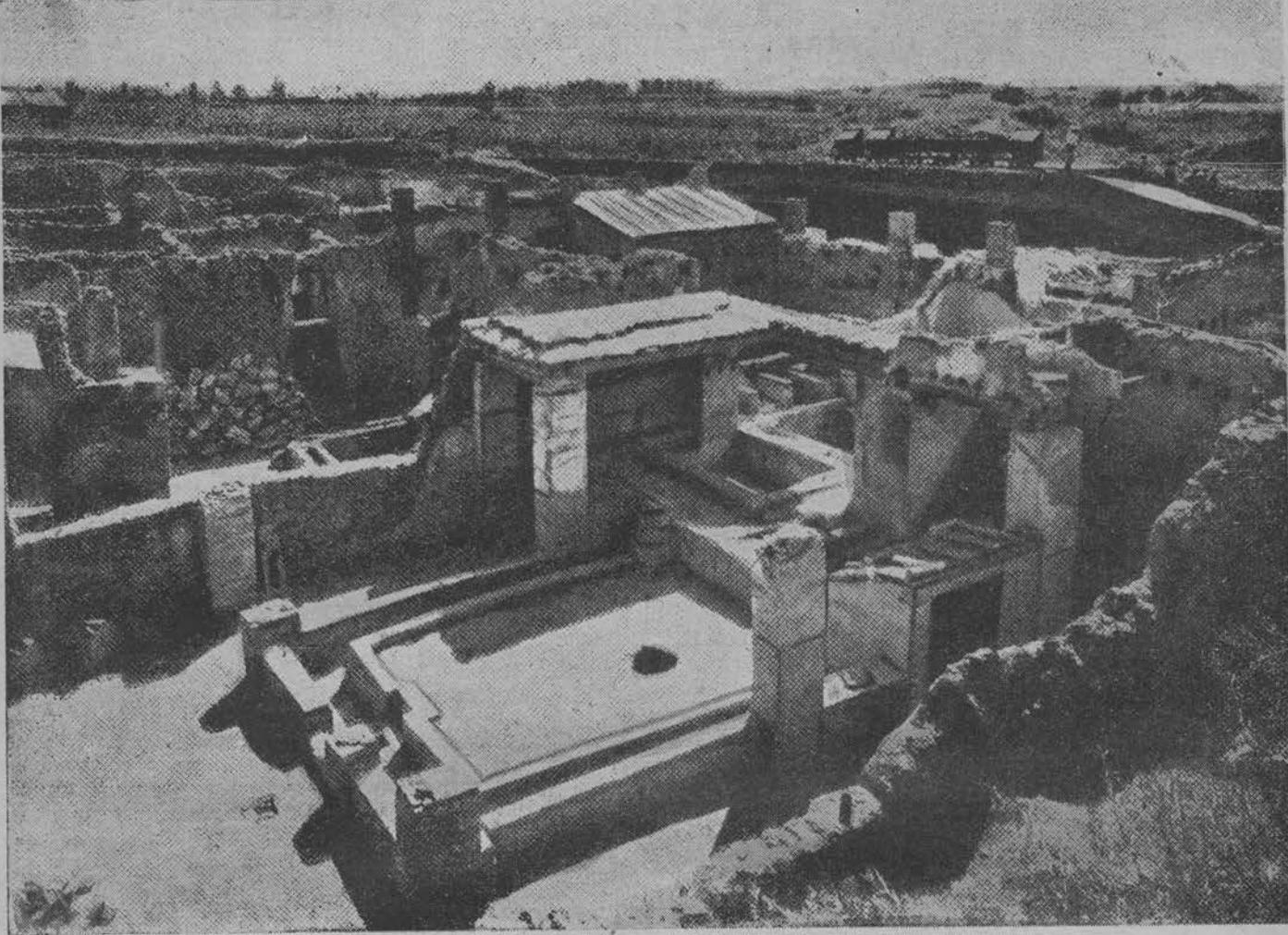
Навколо де-да-лі в се-ширигся водяний простір.

Тепер тільки мо-ре і над ним аква-марина чаща без-хмарного неба.

— По-о-щай Крас-новодськ!

Миють і солять рибу

Загальний вигляд на розкопки Помпей

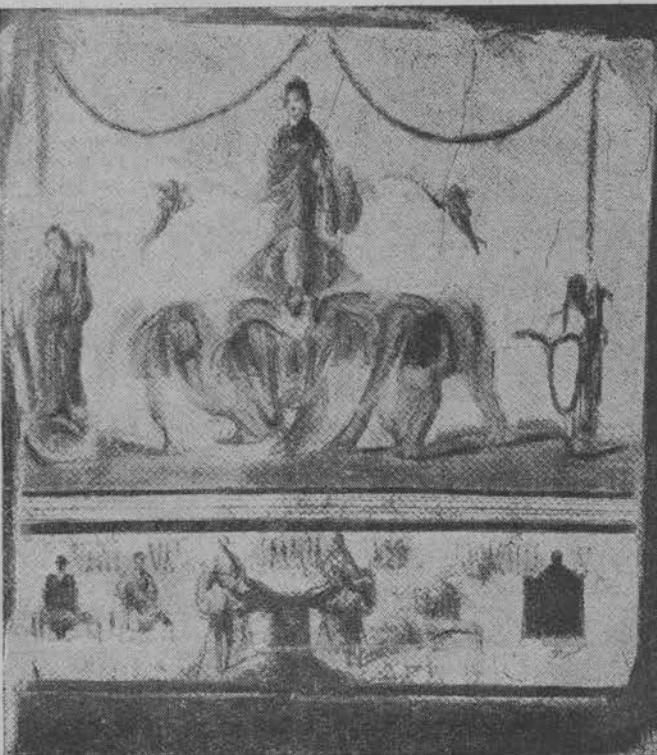
НОВЕ „ОБЛИЧЧЯ“ ПОМПЕЇ

Нарис К. Лавриновича

ВЖЕ сто літ минуло, як було знайдено місце засипаних колись вибухом Везувія, давніх міст Римської імперії — Стабій, Геркуланум та Помпей, але ще й досі не було викопано того всього, що могло б дати змогу достатньо вивчити життя їхніх мешканців. Розкопки, що провадили їх ріжні наукові „підприємства“, за допомогою італійського уряду, не були планові. Звичайно було так, що копали лише в окремих місцях, а викопане негайно вивозили до Неапольського музею, що не тільки „обезличувало“ знайдене місце, але й гальмувало ходу самої наукової роботи.

Тепер-же, як повідомляє захоронна преса, справа з розкопками Помпей стоїть уже на цілком певному науковому ґрунті. Завдяки тому, що ними керує такий визначний археолог, як директор Неапольського музею проф. Вітторіо Спіназзелі, який має навіть свою особливу методу збереження первісного вигляду всього знайденого, — виявлено нове обличчя Помпей.

За цією методою, Спіназзелі проводить розкопки не у глибину, адіймаючи шар за шаром,

Венера Помпеяно-ська на чотирьох слонах

як то робили інші археологи, а скопує „поземно“ всі шари разом, тримаючись поверхні відкопаного первісного ґрунту. Викопана так якась будівля, лишається цілком непорушна. Тоді він „вимітає“ з неї попіл і досліджує середину. Коли ж на стінах будівлі є якісь фрески або мозаїка, то він зразу ж „законсервовує“ їх спеціальним лаком, що захищає від згубного впливу промінів сонця.

Так пощастило відкопати одну з найцікавіших вулиць цього давнього міста, що колись відома була, як „вулиця роскошування“. Про цю вулицю згадує Гораций у своїх поезіях, оспівуючи „милі розваги“ з одним своїм приятелем і меценатом. Жодна вулиця, що раніше була викопана, не дала стільки матеріялу про давнє життя Римської імперії, як ця „вулиця роскошування“. Знайдено тут не лише палаці патриціїв із чудовими колонами та терасами, але й магазини купців, що замісьць сучасних „вітрин“ мають на фронтоні ріжномайті картини зі сценами з купецького життя.

Особливо цікавий магазин мужського одягу, що має напис „Marcus Caccilius vestia-

гіус" *), який майже весь зовні розмальований прегарними фресками. На цих фресках, крім Меркурія в широких жовтих шароварах, є ще й постать самого господаря, Маркуса, що показує якомусь поважному покупцю готове вбрання, а поруч господаря—господиня, яскокса Лавіна, яка стоючи біля маленького столика, продає якомусь юнакові чепурні рукавички. Виразні лиця так влучно скоплені, що здається ніби вона й справді торгує. На столику, що біля неї, намальовано пляшку з вином, яким вона „підсилювалася“ під час своєї праці.

Майже вся вулиця—низка розкішних шиньків. Перед багатома з них стоять мармурові стільниці та столики, з місцями для амфор. У середині цих веселих „установ“ нема нічого, на чому можна було б сидіти, що очевидно свідчить про те, що „гости“ любили сидіти на дворі. Цілі гори пляшок, що нагадують своїм виглядом ріжних звірят, свідчать знову про те, як саме помпейці любили й шанували свого бога Бахуса. Доказом цієї любові й пошани—помпейська „запіканка“, що знайдено її у спеціальніх горщиках, які стояли в майстерно збудованих і герметично закритих печах. Можна було б це все вважати за щось неймовірне, якби не той факт, що лава й попіл так щільно це все замурували, що ні один струмок повітря не міг туди дістатися.

Деякі будинки, як одноповерхові, так і двоповерхові, стоять майже цілісні, як-то було в моменті катастрофи. Серед цих будинків є один будинок, що має назву „дому ліжка“. Майже всі кімнати цього „дому“ уявляють собою чудово декоровані спальні. Оздоби на стінах мозаїчні. Всі ліжка пришрубловано до стін болонзовими шрубками. Одне ліжко, помимо всіх оздоб, має зі слонової кости ніжки.

В інших будинках збереглися пишні залі, спальні та юдельні (триклині). Загально стінні мальовни майже

скрізь зберегли свіжість своїх барв. Правдивими архітекторами такого мистецтва є т.зв. „лярапії“ (каплички), де складали жертви „домовим“ богам Лярам та Пенатам. Одна така „лярапія“ має прегарну картину завзятого двобою Гектора з Ахилесом.

Цікавий також т.зв., „дім мисливців“, що повнісеньський фрескових сцен з мисливського життя, як наприклад,—полювання на диких кіз, кабанів, вовків, медведів та левів. У цьому ж будинку знайдено велику „касу“, де переховувалося багато грошей та коштовних самоцвітів.

*) „Маркус Каццілус, майстер одягу“.

Про гігієнічний бік життя помпейців свідчать їхні хатні лазні, що мають безпосереднє сполучення з кухнями, звідки йшла вода. Біля звичайних мармурових столиків стоять, вистелені матрацами, широкі камінні лавки, на яких вилігувалися „пани патриції“. Тут-же і камінні водограї, що давали потрібну лазні прохолоду. Збереглися вони настільки, що налита до них вода ще й тепер б'є високо вгору.

Під час катастрофи у Помпеї очевидно були якісь громадські вибори, бо на багатьох будинках збереглися намальовані виборчі „плакати“.

Один із них звучить: „Віддайте свій голос Ауділові Панса, бо він вартий цього!“

Але як видно, то вже тоді не перебирали засобами політичної боротьби.

Так наприклад, якийсь Колос Руфус пропонував свою кандидатуру, кажучи: „Голосуйте лише за мене, бо я все знаю!“ А тут-же якийсь контракандидат додав: „Голосуйте за Руфуса, бо він щось знає! Спитайтеся лише про це гетери Лупи!“

Проте-ж, як видно з відкопаного „дому користарів“,—„ремесло“ гетери було у Помпей досить „певною справою“. Вдовж пишно розмальованих фресками користарів розміщені скільканадцять, ще пишніше розмальованих, затишних кімнат зі „спеціальними“ меблями, а на стінах повно-повнісінько картин з „інтимного життя“ богів та богинь кохання, що цілком певно свідчать про особисте життя тих, що тут мешкали.

Біля цієї ж вулиці викопано також два невеличкі театри і площа, що наїй звичайно відбувалися масові ігрища. Як вулиця, так і площа, чудово вибркувані тесаним каменем. Майже в сі відвідувачі цієї вулиці кажуть, що „місто мало-б цілком живий вигляд, як-би так не муїтовані трупи помпейців, що лежачи там, де їх смерть спіткала, нагадують про трагедію“

Отже, можна лише дивуватися з того розкошування римської імперії, як було в часи „божествених“ цезарів, коли навіть звичайнісіньке провінціяльне місто Помпей могло так пишно жити. Однакче, коли приглянемося уважніше, то побачимо що це життя було дано лише тим, що панували.

Ще одна характерна риса Помпей: у „брәамі“ застигла постать муміїзованого вояка зі зброєю в руках. Як стояв, так і залишився.—На ньому власне тримався весь спокій цих пишних лежобоків...

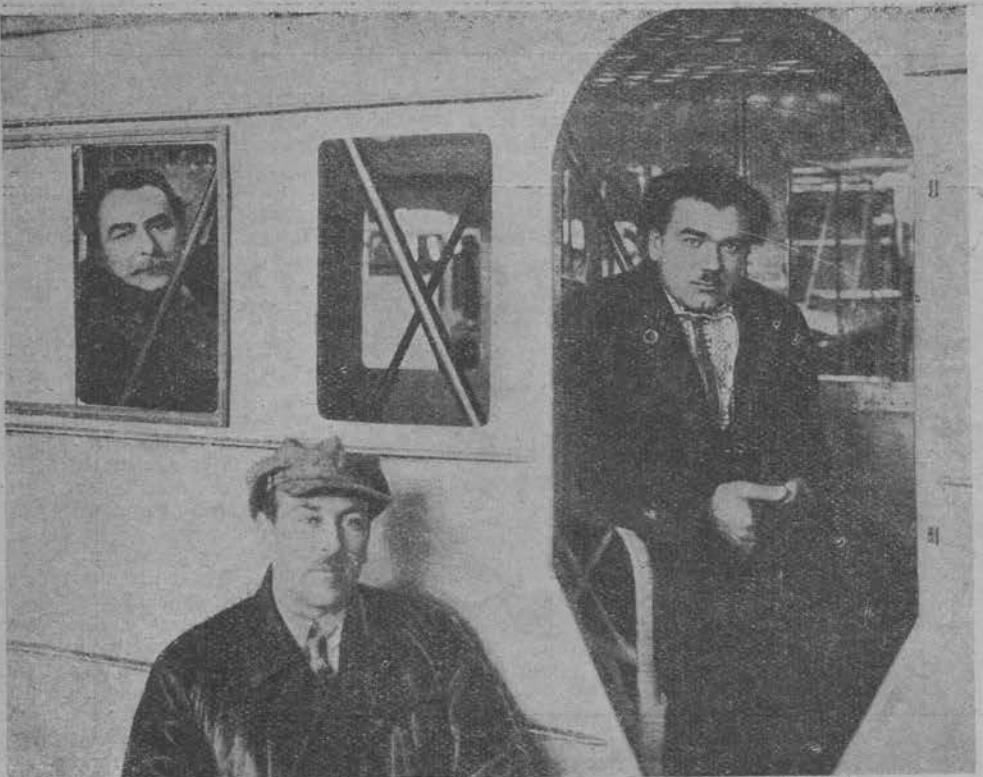

Фреска на мурах. Венера Помпейянська.

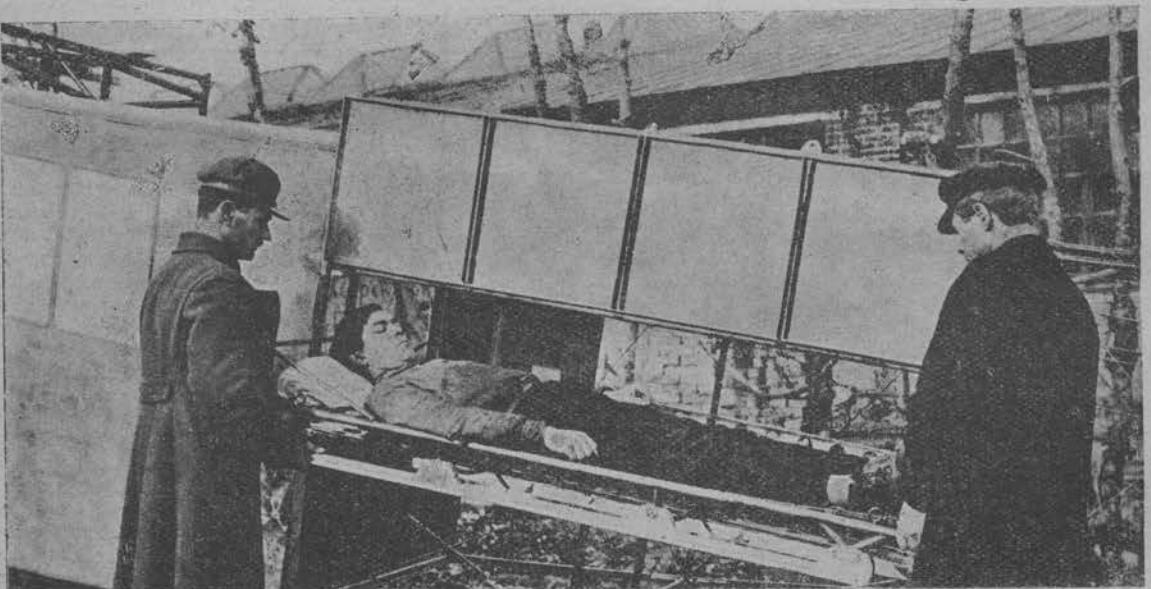

Людські кістяки, що залишилися після катаклизму

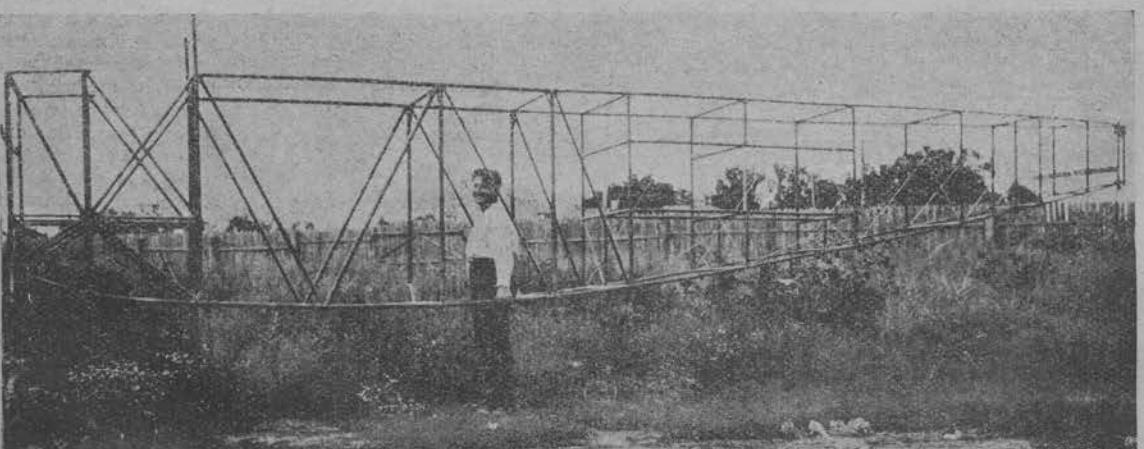
**Тов. К. КАЛІНІН
ПРАЦЮЄ ДАЛЕКИ**

Біля қабіни конструктор машини К. О. Кадінін

...позаду кабіни зроблено люка, кудою в машину вкладають хорого на ношах

...фюзеляж має руточну стальну конструкцію—легку, міцну...

Наши читачі пам'ятають бліскучий успіх криворізького конструктора, комуніста-інженера К. Калініна в 1925 році, коли він, збудувавши в Київі перший світів аероплан в еліптичним крилом, приставши позитрійним шляхом через Харків і Москву, до машина належним чином витримала всі потрібні іспити.

Після цього тоз. Калініна перетягли до стілки, дали йому змогу працювати далі в кращих умовах робітників акційного товариства „Укрповітросіль“.

Тут тов. Калінін пішов по лінії найбільшої опору. Замість просто удосконалювати свій існуючий план аероплана, будований зі стали й дерева, він вважав розробляти конструкцію цілком металічну аероплану, на всі 100 процентів.

Тим що його заданням було оперувати тією
дніянськими матеріалами, то будівництво трохи за-
мілост,— найбільше через запізнення з радянсь-
курулюміном.

Проте, всі труднощі задаголжено, нові машини. Калініна закінчуються і незабаром Харків відповість їх у повітря, — еліптичне крило пізнає кожний

Ми пишемо—машини, бо розроблено два типи легкий пасажирський, на 3 чоловікі, не рахуючи водія та й механіка, і санітарний, перший в Радянському Союзі.

Санітарні машини замовлено Російським У
Хреста.

Санітарна машина мав простору й світло-
ноть з хорими чи пораненими, для лікаря, а, в раз-

Позаду кабіни зроблено люк, якого на ношах. Далі ноші зі складаними сидіннями. Один хорий має лежати на помості, інший відмінно лежав у гоночному автомобілі.

Лікар сидить в ногах у хо-
спіною у нього—шаховка з пот-
нею—балон з киснем.

Стінки кабіни оббито тепло-
огрівання від вихлопних газів мото-

Кабіна провітрюється двою
ляцю можна регулювати.

години—від акумулятора.

Санітарна машина тов. К. лін.
Фюзеляж має рурочну сталь

Крило в плані має форму життя просто на фюзеляжі, а з стальними підкосами.

Крило все—з дуралюміну. Н алюміном не гірш од німців.

Розрахунки дозволяють сподітися на кількість 165 кілометрів за годину, або більше.

Ці наслідки має дати мотор. Таких моторів чимало залишилося від війни. Для військових потреб вони новісінські — без діла. А тов. Міхнов і нові аероплани є в і валюта д'ома.

Основне тім, що під виховався перший кваліфікованої галудки металічних аеропланів. Тільки заздрити німецьким «Комети», «Меркури» і т. д. —ми самі вбиваємося в колодочко

Не меншу вагу має також і гео-,
Калінін зумів узяти з наукою-
структурії на прив'єсть — провадя
Технологічного Інституту, і сам-
яцької молоді Інституту, взяв
і ним.

ДАЛІ

сіх країн-
К. Калініна,
ї перший у
ставив його
скаву, де ця
робіні іспити.
до столиці і
их умовах, в
шлях".

найбільшого
їй перший
ева, він за-
металічного
тірки ра-
рохи затри-
радянським

машини
їв наш поба-
кохий.
два типи—
хують підо-
їй в Радян-

ким і Українським т-вами Червоного

силту кабіну з місцем для двох
а, в разі потреби, і для бортмеханіка.
ено люка, кудою в машину вкладають
ноші з хорім просовують у кабіну.
а підмості, другий на полиці, що під-
ладуть першого хорого.

ах у хорих, на складаному кріслі. За-
а з потрібними медикаментами, а над

то теплою повстю, проведно також
азів мотора.

двоє вентиляторами, при чім венти-

лено два електричних дихтарі, що в
ми з вітрячком, а на землі протягом

ться пілотська, сполучена з кабінєю
лікаря, може викликати собі на поміч

в. Калініна—одномоторний моноплан.
ну стальну конструкцію—легку, мідну

фігуру правильного еліпса. Воно ле-
ї, а з боків підтримується чотирма

мін. Наші майстри пораються з дур-
ців.

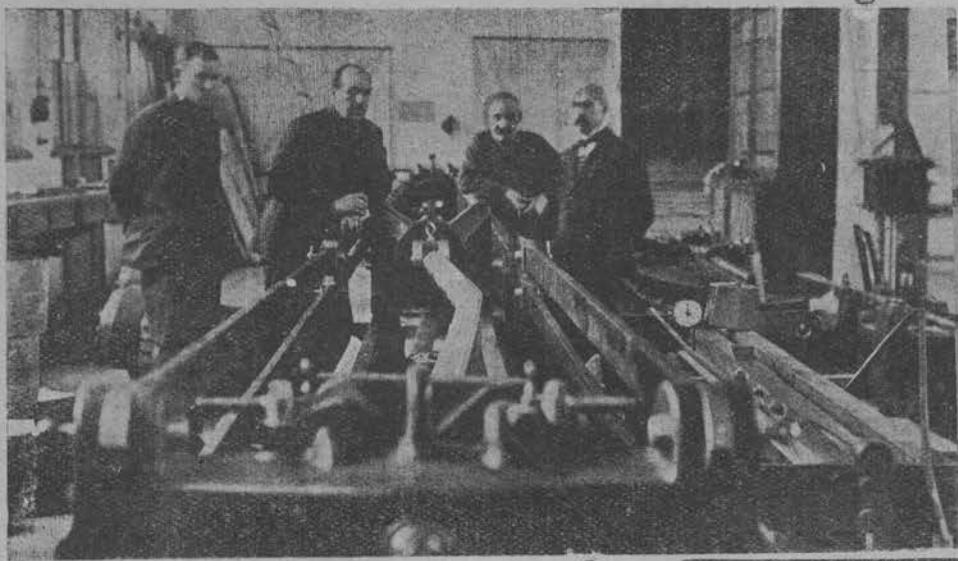
тъ сподіватись, що машина дастъ хут-
годину, при чім палива братиме на

мотор Сальмсон на 160 кінських сил.
алишося у нас їще з іперідістичної
требою вже непридатні, і лежать—
зов. Калінін знайшов їм пристосування:
ота дома.

. Калініна не вичерпуються тим, що
вляється два нових і практичних типи

під керовництвом К. Калініна вже
ї кадр робітників високо-
закладки промисловості—про-
анів. Досі ми, на Україні сущі, могли
м десятирічнім та видавати золото на
д. Цо поробиш, коли—треба. А тепер
голодочки.

ж і те, що цю нову для нас продукцію
наукою. Спроби окремих деталей кон-
проводяться в лабораторії Харківського
, і сам К. Калінін на запрошені аві-
ї, взяв на себе обов'язок викладати в

Спроби окремих деталей конструкції на трівкість—прова-
ляться в лабораторії Харківського Технологічного Інституту.
Праворуч—Наши майстри погаються в дуралюміном не згідно
од німців

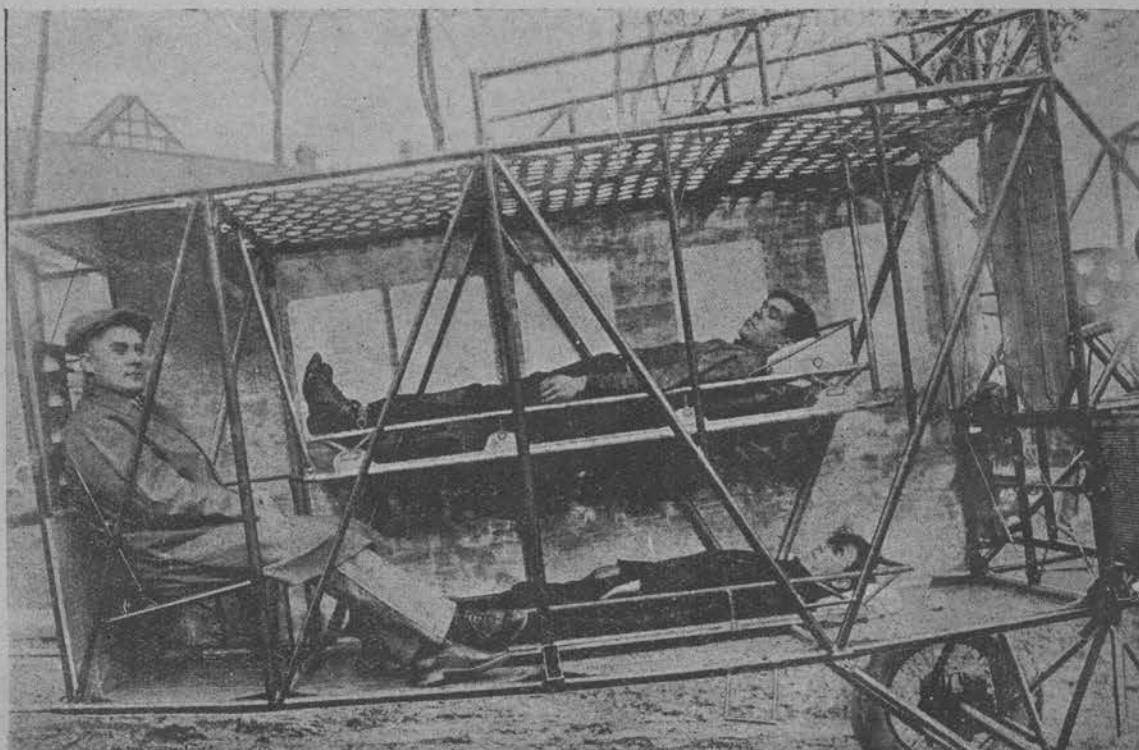
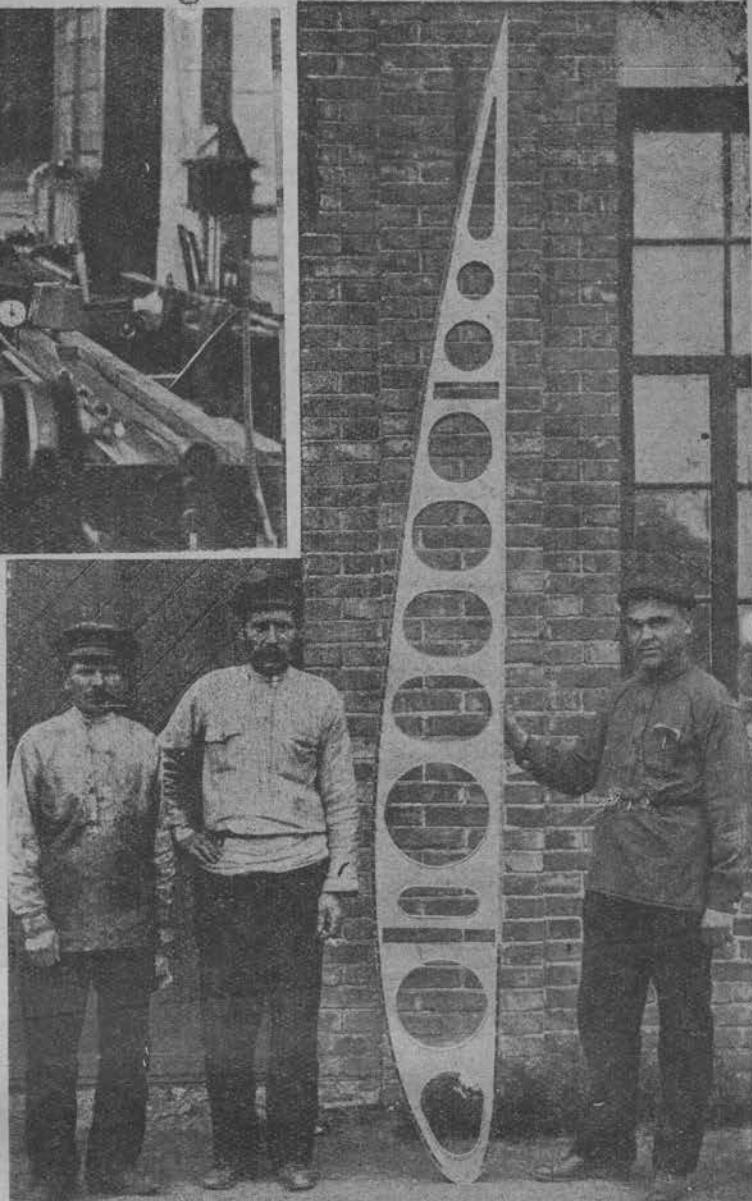
Це об'єднання практики з на-
укою забезпечує невинність ро-
боти та роявіток конструк-
ктурської думки, забезпечує
невинний поступ у цій важливій
продукції.

З цього боку можна тільки
порадити нашому молодому авіо-
конструкторському колективу вста-
новити безпосередній контакт та-
кож із закордонною пропукою.

Не досить—стежити за най-
новішими досягненнями тільки че-
рез журнали.

Членам колективу, що довів
уже свого працевдатність, не по-
шкодили б періодичні закордонні ко-
мандировки.

Е. К.

«Лікар сидить у ногах хорих

АМЕРИКАНСЬКІ КОНТРАБАНДИСТИ й ПОШТА

СПИРТОНОША

Улюблений спосіб контрабандистів переносити спирт через кордон: підперезуються ремінцем, а на нього начеплюються пляшки

МУЗЕЙ КОНТРАБАНДИ

Музей школи таможенних службовців. В іграшках та інш. речах часто заховується контрабандний крам

Нарис В. Беляєва

НА ДУМКУ багатьох, контрабанда в романтика, контрабандист — це кіно-герой, що кожної хвилини важить своїм життям. Надзвичайний трюкіст. Природний авантурник, що промишляє небезпечним ремеслом не тільки заради наживи, а й охоти до небезпечних пригод.

Такі думки про контрабандистів поширювалися численними романами здебільшого з перекладної чужоземної літератури. Це — зрозуміла річ. Контрабанда за кордоном, справі, дуже поширилась. Серед контрабандистів були свої „королі“, що вміли непомітно, гарячо переходити кордон, обминаючи сторожкі прикордонні чати.

Серед цих людей трапляється дуже „талановиті“, що вміли вигадувати всякі хитромудрі способи непомітно перевозити заборонений крам.

Імперіялістична війна збільшила ватаги контрабандистів. Збільшилось число випадків таємного привозу зброї та набоїв, приличкованих звичайнісінськими речами. Згуртувалося чимало товариств для купівлі котрабандного краму.

Одночасно боротьба з цим лихом досягла величезного розміру. Життя контрабандиста кожної хвилини загрожувала смертельна небезпека. В разі невдачі його судив суворий військовий суд, що ніколи не мілував.

Особливо контрабанда поширилась у Північно-Американських Сполучених штатах, набравши тут цілком своєрідних форм.

Контрабандист перестав бути авантурником. Риск був дуже великий. Прикордонних чат утроб побільшали. Морські митниці стали ще пильніші та

сторожкіші. Треба було вжити чимало запобіжних заходів і зробити цю справу не такою небезпечною. Отож американські контрабандисти звернули увагу на пошту.

І справді, чи може бути щось вигідніше, як пересилати заборонений крам у пакунках із звичайнісінськими написами. Адже ж таких пакунків кожна американська поштова контора одержує не менше 3.000 на день.

Хіба ж поштовики роспечатуватимуть та розглядатимуть кожний пакунок. Таджже заборонений крам можна було ховати й приличковувати звичайнісінським крамом.

Та бувши знаряддям контрабандного привозу, пошта разом з цим оголосила немилосердну війну контрабандистам.

В багатьох містах Півн. Америк. Спол. Штатів закладено спеціальні школи для поштовиків, яким доводиться мати справу з закордонними пакунками.

Ці школи мають свої музеї, де зібрани дуже цікаві експонати, здебільшого речі, знайдені в пакунках, а саме кокаїн, зютюон, золото то-що.

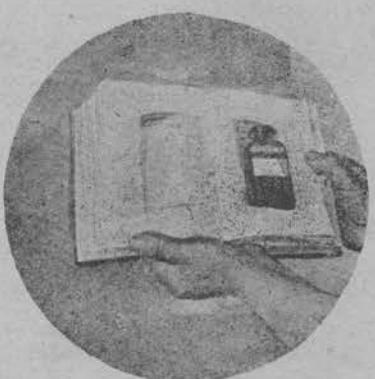
Контрабандисти зуміли використати на свою руку навіть військову промисловість. Невідомо, чи були підкуплені при цьому де які впливові особи чи ні, але ж цей факт безпредельний. Наприклад, під час війни у пакунках зброї та набоїв пересланих з Америки до Європи випадком виявилася сила ящики з рушницями; дуда цих рушниць були набиті кокаїном, а кілька набоїв — начинені замісцем пороху пляшками з спиртом в особливім пакуванні.

Американські контрабандисти ніби намагаються перевершити один одного, вигадуючи все нові способи контрабанди забороненого краму. Наприклад, недавно на митниці в одному портовому місті одержано величезні ящики з написом „Риба“.

Коли ж їх розпаковано, то знайдено в них звичайнісінські оселедці.

Обережні урядовці уважніж розглянули цей крам.

КОКАЇН

Пляшечка з кокаїном, хитро захована в кінзі

„МЕРТВА ТАМОЖНЯ“

Тисячі закордонних посилок чекають черги. Це „мертва таможня“. Всі пакунки, що викликають сумнів, розглядатимуться тут дуже уважно

Виявилось, що все було як слід. Та коли переносили ці ящики на склад, то помітили, що вони далеко тяжчі, ніж це слід було.

Вантаж знову переглянено, і що ж виявилось? Оседелці були начинені ріжними коштовними речами. Тепер у Нью-Йорку організовано особливі установи, так звані „мертві митниці“.

Через ці митниці проходять усі закордонні пакунки і навіть листи в знайденим у них контрабандним крамом. „Мертва митниця“ — це ніби експериментальний інститут боротьби з контрабандою.

Тут вивчається способи вияву забороненого краму, робиться дослід підозрілих речей і складається фотографічні альбоми для митниць, а крім того влаштовується аукціони і прибуток з них іде знов же таки на організацію нових заходів боротьби з цим лихом.

Американці своєю енергією завжди випереджали всі нації, отже їхнє завзяття в боротьбі з контрабандою, що завдає шкоди державній промисловості, дав позитивні наслідки.

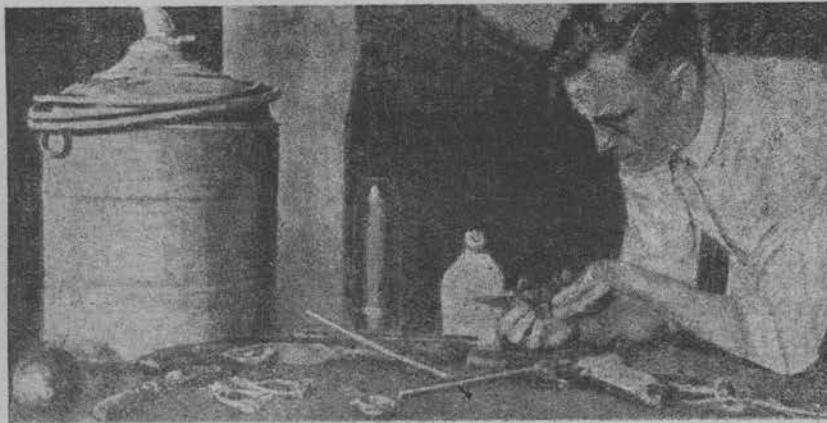
Рационально поставлені засоби боротьби з контрабандою сильно обрізують прибутки контрабандиста, роблячи таким чином його ремесло нерентабельним та примушуючи його шукати заробітків іншою, кориснішою для суспільства професією.

Колишній контрабандист — герой романів, що тепер обернувся в обережного й хитрого жулка, незабаром неминуче зникне.

Про діла його, що стали темою до цікавих, привабливих оповідань, залишається тільки самі згадки, докладно ілюстровані ріжними речами, виставленими в музеях.

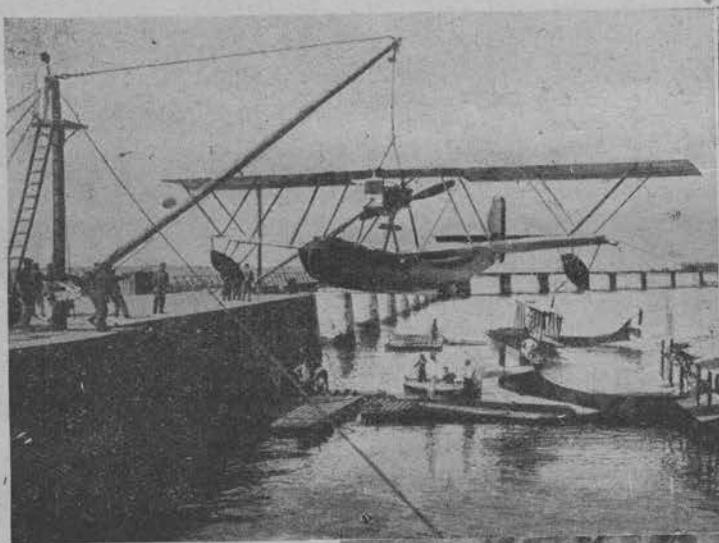
І контрабанда — романтика зникне назавжди.

В. Беляєва

В таможні розглядають кожну деталь зброї

НОВИНИ МОРСЬКОЇ ТА ПОВІТРЯНОЇ ТЕХНІКИ У ФРАНЦІЇ

Спускають у море французькі гідроплани нового виробництва

Брестський арсенал, де виконується нова „морська програма“ Франції

Величезні французькі ремонтно-будівельні майстерні в Бресті

НОВЕ МИСТЕЦТВО НІМЕЧЧИНИ

Стаття А. Альфа

В жодній країні так виразно не позначився росклад і криза сучасного мистецтва, як у Німеччині. У Франції ще принаймні зокола мистецьке життя ніби кипить, там неокласицизм ніби нова мистецька школа, там вона підсилює ілюзію безнасташного крутіння колеса ріжних „ізмів“, що безупину заступають один одного. І це все дав Франції монополію на всесвітньому ринку мистецтва. У Німеччині виразно нічим неприхованій крах мистецтва, його занепад.

Німецькі теоретики мистецтва на початку нинішнього віку покладали на молоду мистецьку школу надії відродження національного мистецтва, культурно-самобутнього, незалежного від французьких впливів. Звязана з ідеєю імперіялістичної могутності Німеччини, підогріта шовнізмом та націоналізмом, ця мрія німецького боргера з крахом німецької імперії була розбита й залишала по собі в мистецтві загадку тільки повторним „стилем модерн“ і модерністською культурою Ледерера, Метцнера та інш.

Хоча й дивно це, в найтяжчі роки в післявоєнній Німеччині, за часів національної поразки й зубожіння, коли впав ідол німецької світодержавності,— ця мрія німецького буржуазного суспільства про самобутньо-національне мистецтво знову виникла разом з появом на історичному конус експресіонізму.

Експресіонізм серед інших ріжноманітних ідей, що йому налагали сили, мав у себе і певне месяництво: дрібно-буржуазна природа його приводила до національного месяництва, до ідеї створення нової вітчизни і нової людини—німця способом переображення життя експресіоністичним мистецтвом, способом індивідуалістичного перетворення німця. Ідеалістичні концепції, загалом сильніші в експресіонізмі, ставили йому з волі його дрібно-буржуазних ідеологів завдання активно перетворювати реальне життя і людину в дусі експресіонізму, що в німецькому суспільстві заміняв, як об'єкт національного культу, заброньований кулак вільгельмівського імперіалізму.

Слід зазначити, що разом з роскладом експресіонізму, цього наслідку кризи німецького суспільства, роскладу класових та соціальних підпор буржуазного суспільства, що зник коли настала часткова стабілізація,— ця ідея національно—самобутнього мистецтва дісталася велику поразку.

Німецька інтелігенція останніх років дісталася добру науку з політограмоти і хоч вона мав великий нахил до ідеалізму, проте не зважується покласти

на нову буржуазію і суспільство вінка відродителя національного мистецтва

Георг Кольбе

Скульптура

З великим пессимізмом ставиться німецька художня критика до сучасного мистецтва: з непевністю і недовір'ям вона ставиться до поєднаних проєктів нового відродження.

Видатні німецькі теоретики мистецтва Отто Граутоф та Карл Айнштейн уважають німецьке мистецтво тільки за художню провінцію Франції. Дуже пессимістичні погляди на сучасне мистецтво є і в Вільгельма Гаузена атана.

Німецька художня дійсність дав доволі підстав до такого пессимізму.

Художні кола Німеччини торік сумно провожали домовину останнього корифея старої імпресіоністичної школи Коринта. Навіть цьому художникові, що його мистецтву далеко було до реальної художньої широти й сили, німецька суспільність не могла протиставити жолного нового імені, жодного втішного явища в сучаснім мистецтві.

Нешастлива доля Німеччини довела до того, що найталановитіші молоді митці загинули в часи світової війни. Помер скульптор Лембрук, вбито маляр Франца Марка, загинула на війні теж найкраща великомайданна молодь. Хто мав спромогу бачити сучасну німецьку виставу, тому по знаку її властивий дилетантизм і ідеяна та художня беззмістовність.

Слідом за царством експресіонізму—мистецтва душевної та художньої неврівноваженості—настало царство середнього хисту митців, царство болота. Слідом може і за ненормальним наслідуванням німецьких митців усякого нового художнього слова, слідом за його художнім космополітизмом, що давав змогу німецькому мистецтву наслідувати і Шагала, і Кандинського і Архіпенка, їх асимілювати і сприймати вплив новітніх французів, примітивів або негрів, настало царство „художника-похібя“, що несміло випробовував смак нової буржуазії, несміло чекав, доки впадуть крихти з її столу.

Колишні бунтарі і експресіоністи зрослися з буржуазним побутом, Архіпенко—в модному магазині, його лівий модернізм застосовано до вибору салонних манекенів.

Карл Гоффер

Портрет

Георг Кольбе

Скульптура

Пехштейн

Веслярі

гендлярі мистецтвом—Касірери, Флехрейми та інш. Типовий представник цього скрупульозно старанного, культурного, але ж безжизненного мистецтва є маляр Карл Гофер або скульптор Кольбе.

Проте ж ніяка країна не мав такої організаційної і культурної бази для мистецтва, як Німеччина.

У Франції єдиний осередок мистецького життя є Париж, у Німеччині ж—Кельн, і Мюнхен, і Діссельдорф, і Дрезден, і багато інших міст має мистецькі колонії незгірші, як у Берліні.

Уся Німеччина заснована сіткою художньо-культурних установ, шкіл, дослідчих інститутів і т. інш.

Німеччина може пишатися найкращою постановкою наукового значення мистецтва і найбільшим розвитком художньої літератури.

Як би історія пішла іншим шляхом, як би перемогла листопадова революція, то все це дало б матеріальну основу могутнього мистецького розвитку,

За панування ж буржуазної плутократії все це є тільки джерело академічного тупоумства, модних трафаретів та рекламного мистецтва з цигарнички.

Все це, як що є не завжди висловлюють, то розуміють передові німецькі теоретики мистецтва й без надій шукаючи, кого б заквітчати лаврами відродителя німецького мистецтва—мистецтва національного—всіх несамохільно спиняють свою увагу на єдиній художній групі, що сміливо йде своїм шляхом, розвиваючи своє життєве мистецтво та намагаючись свою творчістю найкраще змінити все життя—на "Червоній групі" німецьких художників комуністів у мистецтві—Георга Гроса, Рудольфа Шліхтера або Отто Дікса. Крім Отто Дікса, уся ця група складається правдивіш з рисувальників, ніж із малярів.

Ліві конструктивісти і даєсти, колишні соціальні балакуни та мрійники будують та прикрашують власні будиночки і, давно забувши на свої загальні фрази, заходилися вигадувати та оздоблювати подушечки, щоб їхньому панові м'яtko на них було сидіти. "Баухауз"—Гропіуса це є комуна вільних митців, що намагалася звільнитися від буржуазних умов художньої творчості і взялася до колективістичної та комуністичної мистецької праці й підготувати ліве мистецтво майбутності, обернувшись в художню ремісничу школу, що виховує прикладників на потребу буржуазних роскошів.

Культурні німецькі маляри—станковисти в деякій мірі наслідують французів і в деякій мірі новаторствують, і цю міру визначають і регулюють несчисленні салони й

Свій соціальний протест проти гінденбургівської Німеччини вони виявляють дошкульними, сильними малючками-памфлетами. Ці малярі ділі провадять стару школу німецького соціального малюнку, що має за найвидатніших представників своїх Шле і Кете Колльвіц.

Та ці малярі ще більш загострюють соціальний зміст і форму свого малюнку.

Осиrotіла німецька інтелігенція, що не знає, де їй прихилитися з своїми мріями про національне мистецтво, горнеться з ними в останній їх трансформації до цієї групи.

Це мистецтво не тільки своїм змістом викликає живий відгук в країні аж до обраних дійч-націоналів в парламенті, а й свою форму дає яскравий зразок сучасного малюнка, воно імпонує свою сміливості філістерам художньої критики, що давно вже забули всяке мистецьке слово. Навіть критик найбуржуазнішого журналу "Querschnitt" пише з приводу виставки Георга Гроса:—"Слід виставляти картини Гроса за корлоном, як плакати про Берлін: може toti й за корлоном навчатися любити Берлін так само, як і Париж, і почнуть вірити в майбутність німецького мистецтва".

Отже, перед нами повстає парадокс життя цікавіший над усі вигадки. Від поліційно-німецької імперії, що на неї покладав налії національного відродження німецький інтелігент, він переніс цю мрію на експресіонізм у своєму "Sturm und Drang", що обіцяв свою творчістю оновити життя, й, нарешті, від містичності індивідуалістичності цього експресіонізму за представника національного мистецтва проголошується художник-комуніст, що в своїй творчості найдужче, найприкріш і найсміливіш виявляє болячки того самого буржуазного Берліну, що рекомандується для нього хочути його зробити.

Як що й помилується ця буржуазна критика, покладаючи на молодих художників—комуністів роль відродителів вузько-національного мистецтва, то в однім вона має прагнення, а саме—тільки в перемозі того табору, що до нього ці художники належать, є запорука справжнього відродження німецького мистецтва, як тільки їхнє мистецтво нині має значення в Німеччині.

Марк Шагал

"Я та село"

ШУКАННЯ

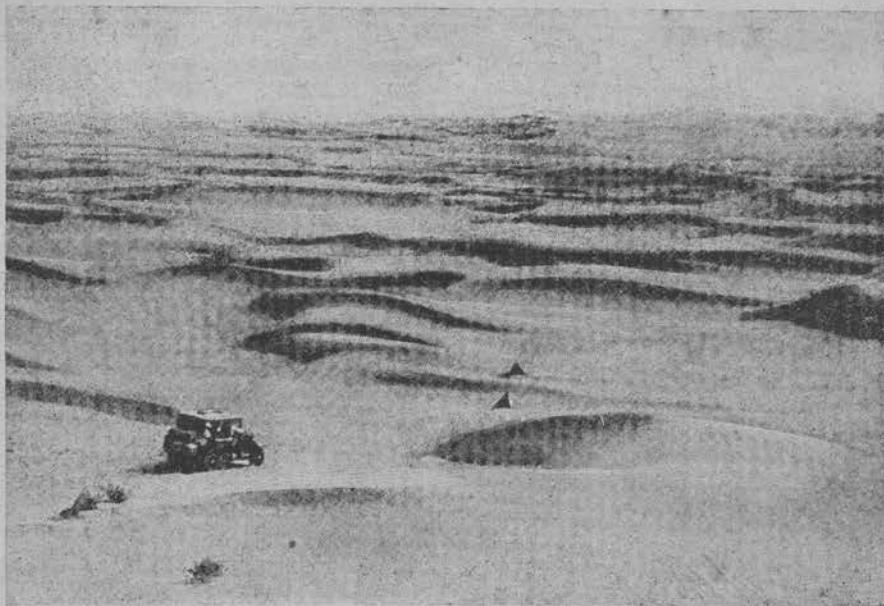
Сліпуче-ясне небо і роспечене повітря. Випалене сонцем неосяжне море піскове. Нескінченні безживна рівнина великої африканської пустелі Сахарі. Гетьгеть удалені видно, як по жовтих хвилях поволі сунеться чотири чорні плями. Тихий вітерець доносить якийсь чудний шум, віби клекіт могутніх моторів. Ці плями повзуть то криючись за сипучими кучугурами, то знову вихоплюючись на їх одноманітні шпилі.

Тепер уже можна як слід розглядіти, що плями—це автомобілі з широкими колесами, схожими на тракторні. Гуркотіння машин тихне. Один з автомобілів ще в бік од інших і ховається по-за горбами. Линуть хвилини, години... знову чути чіткотінь моторів, і чотири плями знову лізуть пісочаним морем, прямуючи на північ.

Ці автомобілі належать до франко-американської експедиції, що мандрує в Сахарі під проводом графа Байрона-Кун-де-Пророка. Дванадцять сміливих енергійних людей намагається знайти в безкрайній пустелі ключ, щоб розгадати таємницю загадку—історію загиблої Атлантиди.

Кілька років тому таку експедицію вважали за надаремну й небезпечну. До наших часів думка про загиблій край буда тільки легендою. Нині ж наука доводить інше, а саме, що багато легендарних переказів згодом адіснуються. От хоча бі гайдаймо легенду про Трою, або про Бавилонську башту. Хіба археологічні роскопки не потвердили існування цих дивовижних споруд. А потоп? Жодна освічена людина не має сумніву в тім, що ця катастрофа колись була на світі.

Та чого ж експедиція графа Пророка заходилася шукати Атлантиду саме на півночі Африки? До цього експедицію спонукало цікаве відкриття біля острова Джербо в Тунісі, зроблене кількома Тубільцями-ловцями губок. Ці відважні водолази перебувають у воді по 6—7 годин. Отже вони й розповіли, що їм довелося бачити біля туніського узбережжя на глибині 50 фут. руїни якогось міста. В тиху погоду, коли море

Частина експедиції Пророка в пісках пустелі Сахари

АТЛАНТИДИ

зовсім прозоре, вони бачили, як усяка риба цілими табунами весело грає серед високих мурів напівзруйнованих кам'янинь, широких вулиць і завалених колон. Це відкриття притягло загальну увагу, і американський уряд відрядив сюди першу експедицію під проводом Пророка.

Та молодому вченому не пощастило. У вузькій протоці між островом Джербо і африканським північним під водою пливуть такі бистрі течії, що водолазам ніяк було щось зробити і два споміж них навіть наложило головою.

Лише кілька місяців згодом членам експедиції, дослідникам наймільшої частини каналу, пощастило витягти 14 черепків якогось посуду, на вірній урні. Усі ці уламки були порослі гарними морськими рослинами і вкриті вапняним напінком.Хоч як намагалася експедиція ще щось знайти, та нічого не вийшло, і вона мусила облишити свої досліди.

Тоді граф Пророк уявив на думку проїхати далі на Захід. Тут молодому вченому пощастило відкрити руїни якогось великого міста. Після стараних дослідів виявилося, що це руїни стародавнього Карthagена. Роспошли роскопки. Ціла армія робітників з заступами та кайлами заворушилася в пустинній місцевості. Через три дні Пророк відкрив цікаву гробницю. На вигляд вона нагадувала кам'яну піраміду з 8 відділами в середині. В однім з цих відділів знайдено кістяк. Він лежав горілиць з простягненими ногами і складеними на грудях руками. Круг цього кістяка чимало лежало всяких іграшок та коштовних речей—каблучок, намиста та обручок.

Уважно вивчаючи всі ці скарби, експедиція звернула увагу на дивовижну річ. Багато було речей з платини—металу, що ростопочтається тільки під температурою 2000 ступнів. Отже, народ, що жив у цім краї, знати уже способи, як добувати таку високу температуру. Ані стародавні картагеняни ні єгиптяни не досягали такого високого рівня культури. Отже, знахідка ця належала народові давніших часів.

Жодних указівок про походження цих скарбів Пророк не знайшов. Коли щасливий археолог поїхав зі своєю знахідкою до Америки, у Франції знялася велика буча.

Французькі

Кун-де-Пророк, провідник франко-американської експедиції, що шукає слідів Атлантиди

Впорядкування знайдених коло Карthagену коштовних речей

газети галасували про крадіжку коштових речей, знайдених на „їхній“ землі. Збентежився теж і французький уряд.

Та граф Пророк довів свою правоту, повідомивши французького генерал-губернатора в Алжірі, що він поїхав до Америки лише показати свою західку тим університетам, що давали йому гроші на його експедицію.

Привезені речі мали великий успіх і Пророківі вдалося дістати дозвіл і гроші на нові роскопки.

Куди ж подалася остання експедиція графа Пророка?

В творах стародавнього грецького історика Платона є опис зниклої Атлантиди.

Цей опис дуженагадув про Хогарське плато, що простяглося на 1000 миль упоперек великої пустелі по-під Атласькими горами.

Чи не в цей покмурій край перводжерелом цивілізації і культури зниклого народу Атлантів?

Може Хогарський високорівень це в частині залилого морем суходолу.

Наука говорить нам, що 10.000, а може 30.000

років тому після льодовикового періоду настав потоп. Велика сила снігу тоді ростала, вода переповнила Атлантичний океан, і він залив береги.

Отже, цілком можливо, що бурхлива стихія прорвалася крізь вузький Гібралтарський перешілок, зруйнувала його і потопила міста й селища того високо-культурного народу, що може заклав основу єгипетської культури.

А велика пустеля Сахара?

Чи не в це тає частина землі, що виникла після цієї катастрофи?

Хогарський високорівень пильно стереже свою таємницю.

Чи існувала прадавня Атлантида, чи залишилися будь-які докази, що її народ справді був тим перводжерелом культури й тієї цивілізації, що ми бачимо у пізніших народів — це й є мета останньої франко-американської експедиції під проводом Пророка, що мандрює тепер серед безкраїх сипучих пісчуг Сахари.

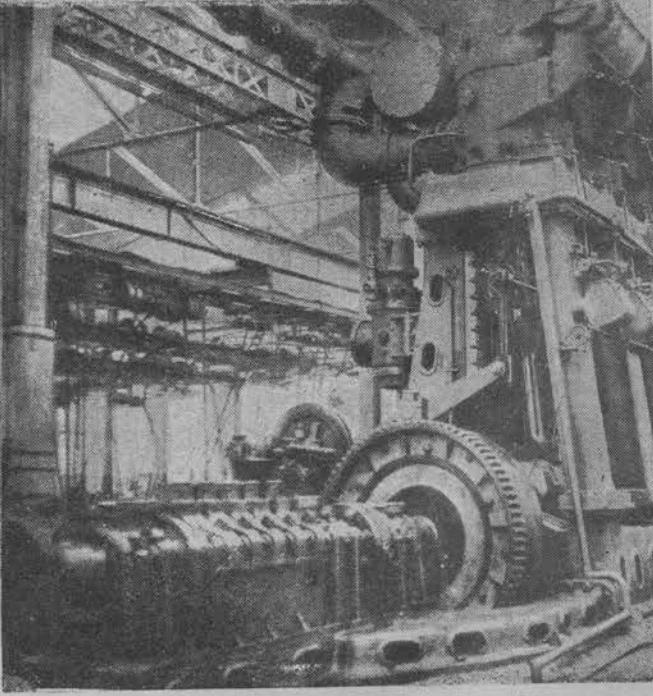
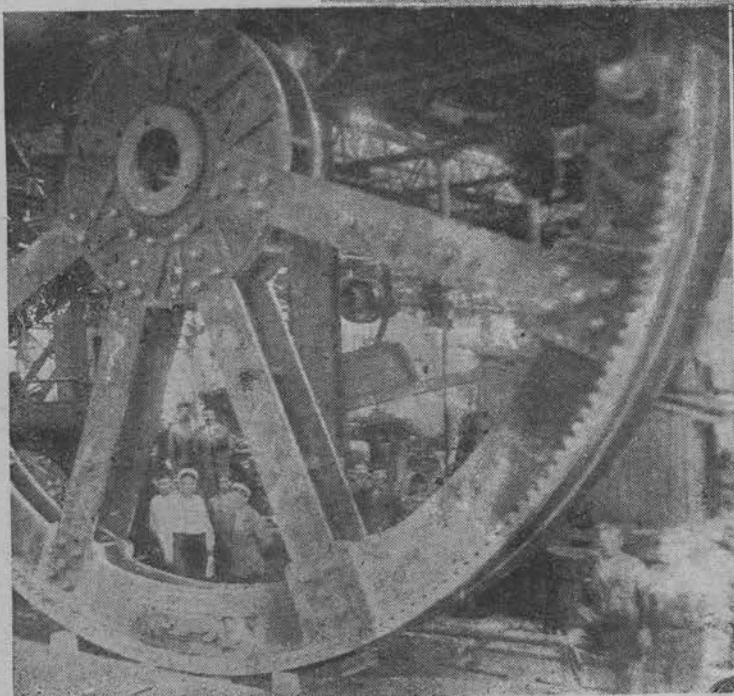
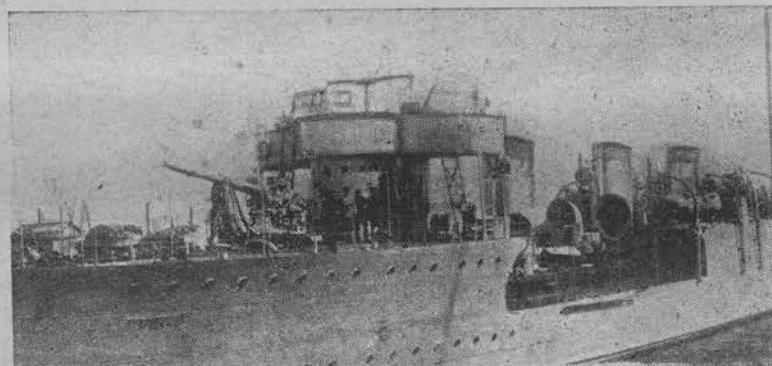
П. Беляєв

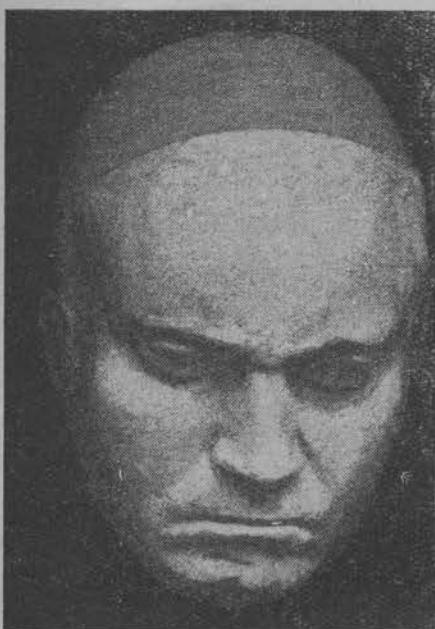

Хогарський високорівень

Миколаїв. Угорі—
ескадрений міноно-
сець „Петровський“
33-х узлової швид-
кості

Ліворуч—Завод ім.
Марті; праворуч—
Миколаївський за-
вод. Судовий ді-
зель.

Бетховен. Маска за життя

СПРАВЖНЄ ОБЛИЧЧЯ

Нарис Белли Бер

На площині скотів або в витрині більшого магазину ми іноді зненацько помічмо дивно знайоме обличчя, що дивиться нам просто в вічі. І зареготавши ми впізнаємо себе. Ми не знаємо свого обличчя, ми його найменше спостерігаємо. Ні одна фотографія, ні один портрет не дають об'єктивного поняття про обличчя.

Портрет—це врахування, що дістав художник від того чи іншого обличчя, і зафіксував на полотні або в мармурі. Найправдивіше зображення обличчя—це знята в нього гіпсова маска.

В Берліні при університеті в музей масок, знятих мало не з усіх видатних людей.

Приходять ті, що ніколи не чули Бетховена, не читали „Фавста“, ті, що знають про Наполеона тільки з назов одеколона або комірчиків, і вгледівші маску вони сразу впізнають їх серед вагальної маси великих і сильних людей нашого світу.

Кажуть, що смерть стирав з обличчів їхнє особливне, індивідуальне їм властиве і що всі мертві схожі на спокійно-сплячих. Це—неправда, так само неправдива думка, що посмертна маска зафіксовує останні хвилини життя.

Гордо-пишне обличчя великого корсиканця з орлиним носом і вузьким черепом солдата ні крихти не нагадую батька, що самотою вмірав з туги за сином і цілавав перед смертю локон Марії Терези.

Мало „видатного“ видно у масці Гете—обличчі розумної бабусі. Тільки незвичайно високе чоло виказає мозок великого поета. В обличчі Фридриха „Великого“ смерть згасила яскравість життєвого вогню, згладила прокладені пристрастями і вчинками заморшки. Відмінно від цієї маски, сяють неначе живі правдивою людською симпатією маски людей, що в них острах смерті не споторив їх справжньої суті,

напр.: маска композитора дивноїжних сентиментальних єдиновірдних „пісень без слів“—Мендельсона.

Маску Мартина Лютера знято в профіль. Це—гладке пасторське обличчя з монгольськими бровами. У профіль—видко сміливо окреслений ніс, владний рот і важке підборіддя.

Яскрава ріжниця між життєвою і посмертною маскою Бетховена. Пильно упертий вираз, що бував у глухих, величезний музикальний лоб, що за ним здається бренить у мозку симфонії, і обтягнений череп повторної і безщасної людини, засудженої на довічний покій, тим часом як душа генія жила в світі дивних мелодій.

На жаль у СРСР нема колекції гіпсових масок. Вони були б цінними документами для науки, що за допомогою їх майбутні покоління вивчали б наших великих сучасників.

Бетховен. Маска після смерті

Лютер

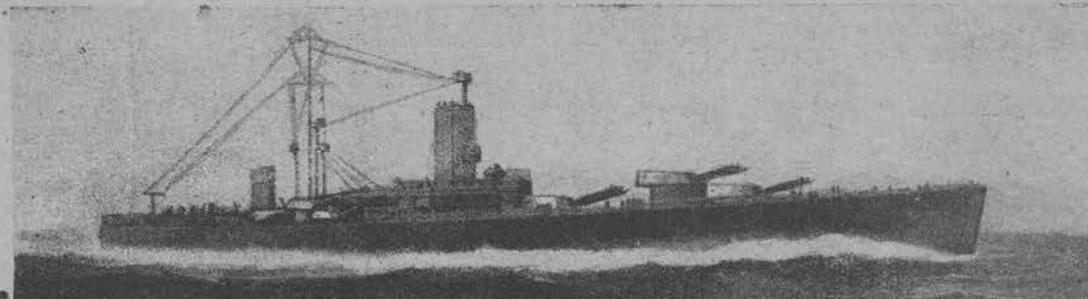

Наполеон

Фридрих Великий

ПРО ВСЕ ПОТРОХУ

Морські велетні
Найбільші кораблі Британської військової флоти в дредноуті: „Нельсон“ та „Роднс-е“. Цього останнього показано на малюнку. Він мав між іншим дев'ять шіснадцятийомових гармат

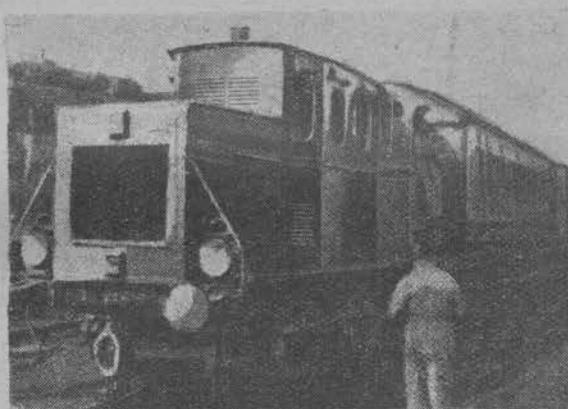
Перегони на пароплаві

Нова розвага пасажирів на пароплаві під час плавання Атлантичним океаном

Лікування сонцем

Нині в Швейцарії є багато санаторій, що лікують туберкульоз сонячним світлом. Ясними днями там можна побачити цікаве видовище, як голі сухітники спускаються на санках і ковзаються на лижах

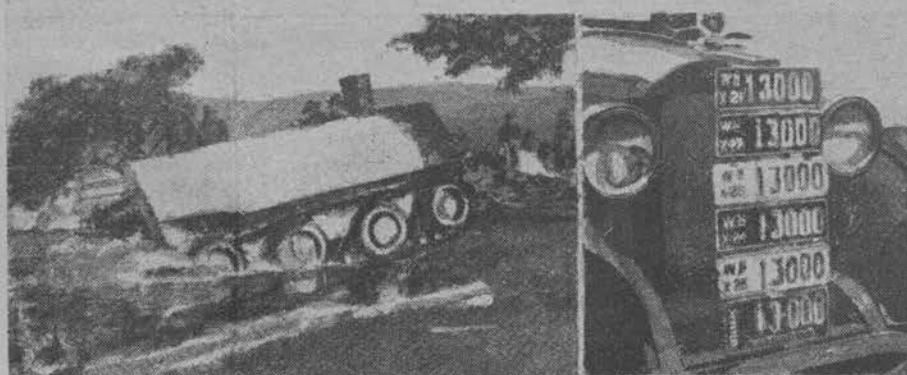

Паротяг без вугілля й пари

На місі Добрі Надії (Південна Америка) прокладено нову залізницю, де їздять оригінальні паротяги, що їх пускається в рух газодіном. Мотори цих оригінальних локомотивів в свою будовою нагадують автомобілі, мотори

Сто миль за годину

На перегонах у Колумбії переміг маленький моторний човник „Бебі-Гар“. Він проплив усе віддалення з небувалою досі швидкістю 100 миль за годину. На малюнку показано цього човника після щасливих перегонів.

Автомобільна катастрофа

Два англійські автомобілі налетіли один на одного на вузькому містку, зачепилися за перила і повисли над рікою. Пасажирів урятовано

Проти забобонів

У Парижі можна бачити цікавого автомобіля, з прикріпленими сезонними номерами, що починаються на „13“.

ДОЗВОЛЬТЕ ВАС „ПЕРЕПИСАТИ“!

Нарис Г. Абрамова

Ідуть на перепис

ти. Цей діалог ведеться між переписчиком, що стоїть на горі над яром і мешканцем „підземного Харкова“, що його самого не видно, а лише чути глухий голос з-під яра.

Яр—це кватори.

Вірніше, це не яр, а вирита в землі яма, де дірку (двері) прикрито гнилими дошками, щоб свіже повітря не попадало до цієї „кімнати“.

Починається перепис.

- Ваше ім'я, прізвище,
- Та вам нащо?
- Треба, ось в анкеті прописано.
- А пашпорта вам не треба?
- Ні, ми віримо на слово.
- Тоді пишіть Іванов, чи Петров, як вам подобається...

Мешканці ярів і горбків „Червоного Хутора“ (так зовуться землянки й ями, що біля Будинку Промисловості) — люди ввіч-

Переписувач на околиці міста

I.
— Гей, хто там під землею, — відгукніться!..
— Та вам чого треба?

— Пере-
писати
вас треба.
Перепи-
с провади-
мо...

— Та
ви хіба не
міліція?

— Ні,
ви можете
відхри-
ва-

ливі і чені, хоча багато з них має не одну реєстрацію в Кар розшук, і всі без винятку довго думають, раніше ніж відповісти на запитання про професію.

— Професія?.. Це значить, чим ми займаємося?..

— Так, так.

— Та ми, знаєте, на базарах підробляємо... Така наша робота...
— І при тому усміхається...
— А де-то додає:

— Та робота наша відома!.. Мали б ческу роботу, — тут не жили б...

II.

Кілька сот безпритульних, переписаних у Харкові, мають свої постійні „квартири“ — хто під вокзалом в катакомбах, хто — в Будинку Держпромисловості.

— Ми — перші, що оселилися в найбільшому в Союзі будинку! — могли б сказати ці нещасні, що тут живуть.

— Громадянине, ваше прізвище?..

— Іш ти, громадянами стали. А ви до дитячого будинку не візьмете?

— Ні, не візьму.

— А шкода. Може взяли б.

— Ось скажу про вас в Наросвіті, тоді візьмуть. А покицьо, громадянине, треба вас переписати.

Безпритульні громадяне в ріжноманітному лахмітті охоче відповідають на запитання. Хоча не завжди дають правдиві відповіді.

— Прізвище — забув... Де народився — в селі, а в якому — не пам'ятаю.

Де-хто з безпритульних пробув „переписатися“ вдруге. Тільки-що його переписали, а він знову став у чергу інших безпритульних.

— Так не забувайте, щоб в дитячий будинок взяли!.. чує переписчик вздовгін, ідучи з перепису „громадян“ з підвокзальних катакомб

III.

— На перепису працюєте? Мабуть втомулися? Сідайте, поспішайте.

— Ні, дякую, треба поспішати.

— Ну, хоч чайку напijтеся. Вам, сердечним, скільки ж бігати доводиться.

Так зустрічають переписчиків переважно, в робітничих квартирах. Охоче, правильно відповідають на запитання. Бо їм нема чого ховати від перепису.

Інша картина — в будинках непманів і так званих „безробітників“.

— Моя професія? Я, розумієте, по нинішній термінології, приватний капіталіст. Капіталіст... — (зла усмішка) — копійки за душою не маю, фінансово вирахував обороти, наклав

такий податок, що дихати не можна, і ще вважають за непмана! Ось ви про це напишіть в анкеті.

— Ні, цього, не треба.

— А ви напишіть, хай там знають.

— Так звані безробітні (не змішувати з дійсними безробітними) теж не кращі.

— Професія — безробітний. Сам я фахівець-металіст (не каже цей „спец“, що „фахівець“ він тільки по благородних металах... що „имають хождення“ на чорній біржі).

У одного такого „безробітного“, що скаржився переписчи-

кові на „скрутне становище“, в той час два повари пекли ї варили для „невеликої вечери“, що на неї, очевидчаки, чекали не менш сорока гостей.

— Я—близину перу,— запевняв переписчику-робфаківку пані років 40 з білесенькими руками, що блищать діамантами в перстнях та лаком манікюру,— вас дивує, що в мене перстні з діамантами. Коли мені треба прати, я їх скидаю...

Один з „нешансних вепманів“ пустився на такі хитрощі:

— Я скоріше не компаніон в ділі,—каже він,— а прикажчик, хоча ні до якої спілки не належу. Ви так і напишіть—службовець. Я ще й до війни служив...

Були випадки, коли переписчиків собаками травили. В одній з околиць Харкова виявилась ціла „собача загроза“: переписчики ризкували не тільки тим, що могли застудитись, перебуваючи цілий день на хмарному повітрі, а ще й відбивали собачі атаки.

Довелось навіть „гіцелів“ кликати на допомогу переписові...

IV.

Веселою шумною юрбою ранком виходить армія переписчиків. Молоді веселі обличчя, жарти, сміх.

Ідуть в саму гущу вародню, вриваються в побут, в хатнє життя, рееструють його, щоб з цих окремих сторінок життя скласти загальну, єдину книгу безмежного Радянського Союзу, книгу—СРСР.

Переписчики—це ті студенти, що цілими днями й ночами, сидючи в нетопленій кімнаті, „гризуть зубами той граніт науки“. Це та сама молодь, що крім цього „граніту“ майже не має, що „гризти“.

По 10—12 годин, за незначну платню, що ледве покривала потреби на харчування (бо більше дати переписному персоналові не можна було), ця героїчна армія самовіддано виконувала свою роботу.

Ось дівчина-робфаківка, що повернувшись з перепису, повісила біля пічки свої волкі черевики сушити. Вона матиме збитки, бо її платня навряд чи дасть можливість купити нові черевички замість попсованих... Та її це, очевидчаки, не турбує: у неї справа важливіша—підрахувати підсумки за день, віправити заповнені за день анкети, щоб здати все інструкторові в належному вигляді.

— Перепис пройшов гарно кажуть керовники переписом,— він дав багато цінного матеріалу. У нас багато є самовідданіх низових робітників—переписувачів. Їхній ентузіазм гідний поваги.

Так, дійсно гідний поваги. Це той самий ентузіазм, що підіймав широкі маси на боротьбу з ворогами пролетаріату, що організовував їх в будівників соціалізму, коли настав час будівництва.

З таким самим ентузіазом вони били Врангеля, вивчали алгебру й соціологію, навчалися керувати господарством, і провадили перепис.

Всі ці прояви ентузіазму—явища того ж самого порядку.

V.

Наслідки цього героїчного наступу на „переписному“ фронті вже є: відома загальна кількість населення в окружних центрах України, відомий поділ населення окружних міст по полу, закінчується підрахунок населення в селах, розробляються матеріали про перепис в містах за всіма запитаннями анкети. Ще кілька днів—і газети повідомлять про те, що уявляє собою Україна і весь наш Союз, скількинарховується населення як розподіляється воно по полу, освіті, національності мові, професії, по віку і т. д.

А це допоможе будувати плави нового господарського й культурного будівництва, намітити шляхи соціалістичного будівництва

Цей перепис має тим більше значення, що останній такий перепис на території Союзу був переведений ще

тридцять років тому,—отже його дані були для наших часів занадто застарілими,

„У дворі злі собаки“

Повертаються до „штабу“

ТИІ МИНУЛОГО

Нарис А. Аренберга

Представники Тираспільського райвиконкуму та Тернівської сільради разом з Ковальовим та його родиною в день перепису. Ковальов стойть біля дверей в шапці.

ПО ЗАВДАННЯМ редакції я виїздив до Тирасполю, а відтіля до села Тернівки. Мета поїздки — з'ясувати, як по цих ведмежих кутках проходить перепис. Вібір, звичайно, неспроста випав на Тираспіль та Тернівку. Таких ведмежих кутків, як Тернівка, в сотні не тільки в АМСРР, а й на Україні.

Але і Тираспіль, і Тернівка ще 30 років тому прославились на весь світ. Тут були й тепер в великі общини старовірів. Тоді у 1897 р. серед старовірів перепис було зустрінуто як початок наступу «царства антихриста»... Цю думку поширювала черниця Віталія. І ось, щоб врятуватись «печаті антихриста», в тернівських плавнях, де жили найтемніші групи старообрядців, 25 душ виршили поховати себе живцем. Роля могильщика по жеребку випала на одного з фантиків — Федора Ковальова. Виконуючи загальну постанову, в ін живцем замурував не тільки чужих, але й свою жінку і трох літій. Після того, як вся ця трагедія виявилася — Ковальов побував кілька років в монастирі, де за мудрою постановою царського уряду повинен був замолювати свій гріх. Потім він знову повернувся до Тернівки та знов оселився в садку...

чиць», що вішують наступант и христа Побоювання ціліком зазив. Міждалеким минулом та сучасним — глибо-

Ф. Ковальов, що замурував 25 старовірів. Сфотографовано його перед засланням до Суздалського монастиря.

Частина прівра. Населення цілком, засвоїло значіння перепису та всікі вигадки не можуть тут знайти тепер сприяючого грунту. Перепис проходить успішно —, всі на місцях і ніщо не затъмарює цієї події. З села ми направляємося у плавні, де 30 років тому 25 душ врятувались від «антихристової перепису», й загинули.

Центр нашої уваги — Ковальов. Нам показують його хату. Тепер він живе не в тій хаті, де під час «царського перепису» счинилася крівава трагедія, а трохи вбік.

На щастя він тепер остронь від колишніх вірувань і від колишніх помилок. Ковальов виходить до нас назустріч, привітний, але соромиться. Представники влади пояснюють, що цікавляться, як на цей раз у цих глухих закинутих садках проходить перепис.

Починається розмова і ми мимоволі звертаємося до далекого минулого. Перед нами інший Ковальов.

— Мое минуле, — каже він, — це тяжкий кошмарний сон. Тільки тепер я розумію, який я був темний та дурний. Двадцять п'ять душ людей — ось та вага, яку я несус все життя. А жінка та троє неповнинних діток. Ніколи про них не забуду. Вони завжди перед мною. За що? За що вони загинули?

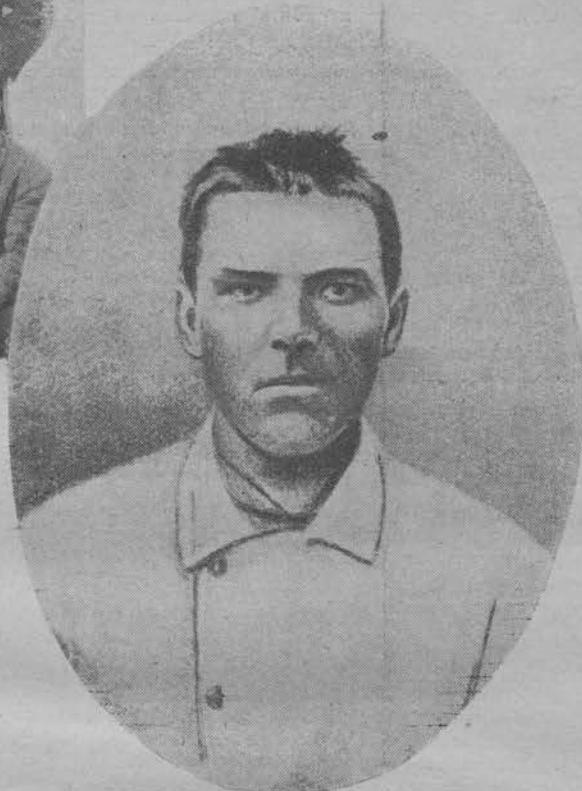
Ми співчуваючи слухаємо та наближаємося до будинку, де «врятувались від антихриста» 25 темних людей. 53-річний Ковальов, що рано постарів, задовільна нашу цікавість і разом з нами опускається до льоху. Тут знайшли собі смерть головна частина фанатиків (незначну частину було живцем поховано в садку). Все це було так просто й так трагічно. Прийшли до льоху, тут він — Ковальов — замурував їх назавжди...

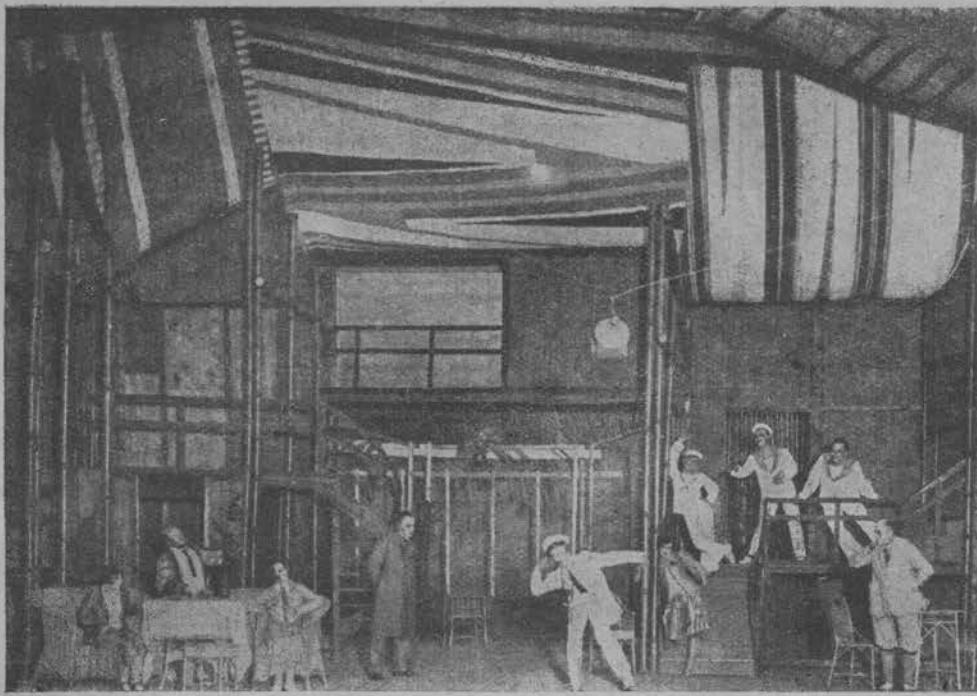
— Коли я замурував останій камінь, — вітхаючи оповідає Ковальов, — я почув відтіля стукотіння. Але жеребок, обов'язок, лежав на мені — «врятувати» їх від «антихристової печаті» і побіг звідси... А там стукав мій родич. Коли через три місяці влада викрила все, — знайдено його біля кам'яної стіни, яку він безнадійно дряпав та намагався пробити... Решта, очевидно, швидко задушилася.

Старий хвилюється і ми входимо з темного льоху на свіже повітря.

Льох, де в 1897 році було замуровано 25 фанатиків — старовірів, що ухилились від перепису боючись «печаті антихриста».

Сцена з першої лінії. Сидять: Мак-Фел—Добровольська, Міс Девідсон—Бабіївна, стоять: Джо Горн—Крушельницький, пастор Девідсон—Мар'яненко, Квартирмейстер—Балабан, доктор Мак-Фел—Антонович; на східцях Седі—Ужвій, далі матроси—Кононенко, Назарчук та боцман—Сердюк

„СЕДІ“

Як літературний твір „Седі“ є трагедія аскета релігійного фанатика, трагедія пастора, пройнятого мораллю спокутування „гріха“. Правда, сам пастор поводиться так пристой-

но, що особисто йому тягар спокутування ніби й не загрожує.

Як пастор, Девідсон твердо, непокітно й навіть жорстоко веде свою лінію. Він не гребе спосібів, щоб досягти своєї мети.

На островах Тихого Океану дика, темна людність. Правила релігійної моралі аскет і фанатик прищіплює й не тільки проповідями та особистим прикладом, а й штрафами. Випадком зустрівшись з Седі—дівчиною з кварталів роспушти! Гонолулу, пастор заходжується врятувати її.

І „врятовує“ силоміць. Не гребе він ні залишнями, ні доносами на Седі губернаторові. Всієї сили не духовного впливу, а громадського правного стану пастор вживає на те, щоб здолати волю Седі.

І це йому здається. Седі підпала під вплив пастора.

Пастор спокійно посилає дівчину на каторгу, але... привабливість Седі вже збентежила його. В аскеті прокинулась жива людина. Пастор Девідсон цілує Седі зовсім не батьківським поцілунком. І в сумирній, подоланій фанатиком дівчині збудилася колишня Седі. Буйним, дошкульним сміком прорвала Седі штучно створені перепони до світла, сонця, волі.

Загинула

аскетова
справа. Він
заподіяв со-
бі смерть.
І не шкода:
аджеж він
ї був мер-
твий.

■ Нічого
коштовного
з літера-
турного бо-
ку у п'єсе
нема. Ство-
рили це
коштовне
„Березіль-
ці“.

Седі—Н. Ужвій

Танок диких островів Паго-Паго. На палицях В. Чистякова

В. Iv.

Режисер В. Іакіжинов

Художник В. Меллер

Свіжий ОІТЕР

Отаман рибальської ватаги, батько Катіки—Шкода (арт. Кучинський)

ПРИСТУПИЛАСЬ і прилипла до моря оселя рибалок. Наче впustив хтось велику камінку, яка розлетілась на безліч шматочків, що так і залишились вигріватися на березі моря. Пахло повітря сонцем, рибою, вітром, солоним потом землі розпареної. Спокійно точилися дні селища під пісню рибалок, напружено - розмірену, як і сама праця. Але рибалки оці, такі дужі й сміливі в своїй стихії, тут на землі, віч-на-віч з життям поясякденним, ставали маленькими й нерішучими, і спокійно відавали крамареві Спірі здобутки праці своєї важкої й небезпечної.

Половину влову віddавали вони йому за знаряддя, а решту спродували теж Спірі—така була умова, так велось з давніх давен.

Так велося з давніх давен...

Життя, справжнє бадьоре життя, було десь, по далеких містах, хвілі його не докочувались до маленького, в скелях загубленого селища. І жило воно життям відокремленим, спокійним, хоч не раз закіпала безсила лють, аж поки не повернув додому демобілізований матрос „Братішка“.

Потягнуло свіжим вітром.

„Братішка“ почав рибачити в артілі. Шкода—отаман артілі. Кремезний, дужий, досвідчений рибалка, але й він нічого в світі на боявся так, як Спириній бухгалтерій, що липким павутинням обплутала його, висмокту-

вала останні сили. Не життя було—животіння.

Билася до сонця, бреніла тужливо рибацька пісня. Лаштувалися в море рибалки. Лаштувались понурі, злосливі— й на цей раз лишилась стара умова. Та глибоко вміли хвати розпач. А коли повернули, Спира дав таку ціну, що мимохіть ціпились зуби, в кулак стискались мозолисті порепані руки.

Нестерпів „Братішка“. Гаряче агітує він за те, щоб

везти рибу до міста, що досить живитися з ласки Спіри—час урізати його сваволю. Розпинається „Братішка“, а Шкода—отаман мовчав. Шкода погодився на ціну Спіри: за ним був борг. Міцно тримала його Спиринія бухгалтерія.

З'агітував матрос рибалок несміливих. З тривогою слідкує Шкода, як за проводом „Братішки“ навантажують шаланду з рибою, лишивши на березі його пай. З тривогою слідкує за обличчям Шкоди Катіка, дочка Шкодина, що кохає „Братішку“.

Катіка біля кошиків з рибою

Не лишилось на піску ні рибчини... Ось підводиться вітрило...

— Стій! Кідається Шкода до шаланди.

Впало серце у Катьки... Вп'ялася очима в батька.

— Забираї мою! — докінчує Шкода, підійшовши до шаланди. Так було порушено старі звички старого селища — до самого серця дістався вітер свіжий.

Не всі у селищі лише рибачили. Були контрабандисти на чолі з Однооким, що Спірі збували свій крам. З ним змовився Спіра забити „Братішку“.

На ранок сколихнула селище моторошна чутка: „Вбивство“.

На піску, прибитий хвилями, з проламаним чепром лежав... син Спіри Льонка, що перед цим остаточно посварився з батьком і пішов до Шкоди в артіль. Знає Одноокий, хто може стати йому на дорозі. То-ж сам Спіра попереджав, що знає Льон-

ка, як „рибачить“ Одноокий, знає, що вони контрабандисти.

А Спіра повірив, що це прикра помилка.

Росходилася юрба, знизуочи плечима: ніхто не догадався, чи їх це рук діло.

Ніхто, крім „Братішки“, що придивившись до ранні, пригадав костета, що загрожував голові Шкоди, пригадав костета, що його мав лише Одноокий.

Не довіряв Шкода підозрінням „Братішки“, аж доки Катька не підслухала розмови бандитів, що радилися, як позбутись докучливого матроса. Утрох вони вирішують знищити шпану Одноокого.

Сватався якось Одноокий за Катьку, але Шкода й слухати не хотів. І от тепер „Братішка“ пропонує піти на це святання, щоб Катька рознюхала, що й до чого, і тоді вони їх накриють...

Погодилася Катька, погодився Й Шкода.

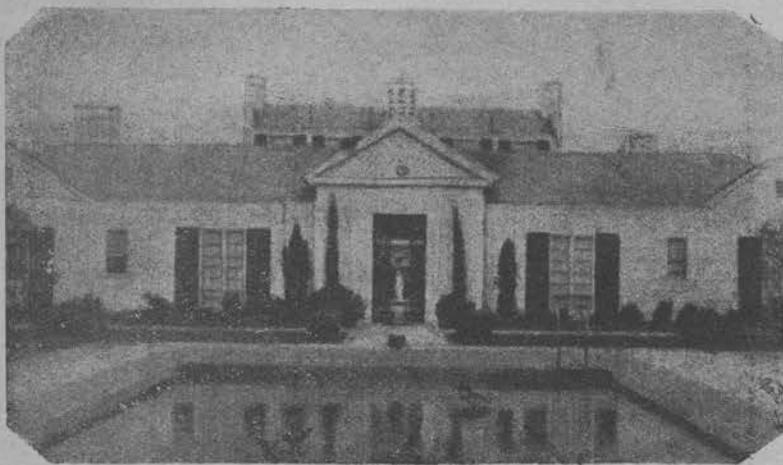
Зібралися гості до хати Спіриної, що був за свата. Щедро частує їх Спіра, а більш за всіх „Братішку“, що в нього

Контрабандисти

„Братішка“, колишній воєнмор, тепер звичайний рибалка — арт. Рудаков

Віла американської кіно-актриси Поля Негрі

з Однооким всій план, своя задума.

Гуляли гості. Затинали веселої. Ледве долітав за вигуками п'яних — рев громовий моря. Пінилось море. Скаженили хвилі. Списами синіми блискавок ятрила темряву буря.

Деруться на скелю постаті скорчені — це добираються до печери бандити, а слідом за ними „Братішка“.

Нічого не чути за вітром. Блискавка вихопила з пітьми постать „Братішки“.

Холодно блиснув „шпалер“ в руці матроса.

Полоснув сухий постріл буряну ніч.

Та сили були нерівні. Дикими звірями качались по землі Одноокий та „Братішка“. Певно загинув-би матрос, як-би не підспів Шкода з рибалками...

— Тепер черга за Спирою! — усміхаючись, кинув рибалкам „Братішка“.

Режисер Стабовий, що оця робота є його першою роботою в кіно, цілком закінчив свіжу, молоду, безпретензійну, нескладну, але зворушливу і глибоку картину, назвавши її — „Свіжий вітер“. Дійсно свіжий вітер чогось нового, не підтоптаного і не захватаного руками віє од цієї картини. Молоді актори Рудаков і Таут-Корсо не в малій мірі спричинилися до цього. Артисти Брайнін (грає Одноокого) та Кучинський (отаман Шкода) дали житлові і правдиві образи рибалок Чорного моря.

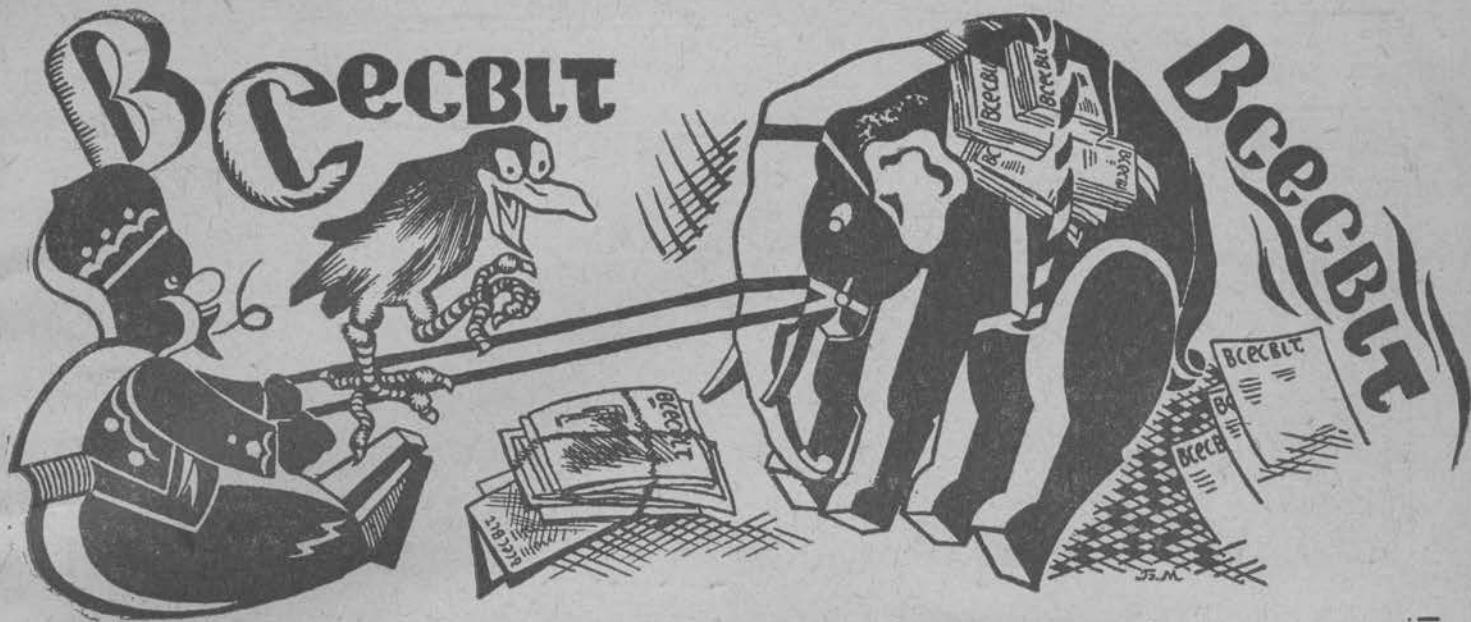
Оператор Демуцький знимав цей фільм.

Відомий американський кіно-актор Бестер Кітон. Ліворуч шарж на нього

Характерний фізкультурний кадр з американської кіно картини

ДО ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ЖУРНАЛА

ВСЕСВІТ

З СІЧНЯ МІСЯЦЯ ц/р. НЕ ЗМІНЮЮЧИ
СВОГО ХАРАКТЕРУ й ЗМІСТУ, ЖУРНАЛ „ВСЕСВІТ“ ПЕРЕТВОРЮЄТЬСЯ
В ТИЖНЕВИК, що
:: :: :: :: ВИХОДИТИМЕ РЕГУЛЯРНО КОЖНОЇ СУБОТИ :: :: :: ::

В січні з технічних умов вийде два номера. Один з них потрійний від 1 по 3 вийде
23-го січня 1927 р. і другий подвійний від 4 по 5 вийде 1-го лютого. Надалі „ВСЕСВІТ“
виходитиме акуратно щотижня

Ціна звичайного номера	15 коп.
На місяць 4 номера	60 "
" 3 місяці	1 карб. 80 "
" 6 місяців	3 " 60 "
" рік	7 " 20 "

„Всесвіт“ разом з „Вістями“

На 1 місяць	1 карб. 50 коп.
" 6 місяців	9 " —
" рік	18 " —

Предплачуєте журнал „ВСЕСВІТ“ єдиний на Україні універсальний ілюстрований тижневик. „ВСЕСВІТ“ даватиме найновішу інформацію з українського, всесоюзного і закордонного життя

Щотижня в журналі „ВСЕСВІТ“ міститимуться оповідання найкращих українських письменників і переклади кращих закордонних авторів

Поспішіть передплатити тижневик „ВСЕСВІТ“

Адреса Головної Контори: Харків, вул. К. Лібкнехта, 11, Видавництво „Вісти ВУЦВК“
В окружних містах — по філіях Видавництва „Вісти“ та по всіх поштових конторах
ВИДАВНИЦТВО „ВІСТИ ВУЦВК“

ВСЕУКРАЇНСЬКЕ ФОТО-КІНО УПРАВЛІННЯ

НАЙБЛИЖЧИЙ ВИПУСК
ОДЕСЬКОЇ КІНО-ФАБРИКИ

СВІЖИЙ

ВІТЕР

Великий художній фільм з життя рибалок Чорного моря

Сценарій ЗАЦА та РЕЗНИКОВА
Режисер СТАБОВИЙ
Оператор ДЕМУЦЬКИЙ

В головних ролях:
РУДАКОВ, ТАУТ-КОРСО, БРАЙНІН,
:: :: КУЧИНСЬКИЙ і інш. :: ::